

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 «
 Helyben házhoz hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 «
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hét és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczta-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, nov. 5.

Szent Imre herceg.

Régi legendás könyvekben olvastuk az első magyar királyi herceg életét. A ki többre becsülte a szentség koronáját minden földi dicsőségnél. A ki már a földön úgy élt, mintha nem e földről való lett volna s az alig hogy megtért magyarságnak a tökéletes keresztény élet példányképét mutatta be. A kit trónra neveltek s a ki itt hagyott fényes trónt, gyönyörű nőt s elszállott Istene rónja elé.

Csaknem egy évezred telt el azóta. A legendás királyi sírját is letaposta az idők vihára, nevét csak a legendás könyvek őrizték, míg most — mintha kiszárlana sírjából s jönne közénk, hogy átvegye az egykor odahagyott trónt.

Szent Imre neve körül kezd csoportosulni a magyar fiatalság.

Az a 900 év, mely a királyi sírját jeltelenné tette, a magyar fiatalság lelkét sem hagyta érintetlenül. A folytonos harcokban, évszázados küzdelmekben az ifjuság is kivette a maga részét; ott állott a férfiak sorában a golyók és toll csatáiban egyaránt. Csoda-e, ha sokan megrettenve a szakadatlan veszélyektől, landatlan megadták magukat s talán még az ellenség kényszerének engedve, el is pártoltak az igaz ügytől?

Éppen napjainkban észlelhetjük azt a sajnálatos jelenséget, hogy a magyar fiatalság egy része mindinkább kezd az egészéből kiválni s külön, a nemzeti céloktól eltérő ködképek után fut. Két tábor, két ellenséges tábor látunk, mely mintha már a kölcsönös megértésnek

reményét is elvesztette volna. S hogy ez minő kárt jelent a magyarságra, Isten a megmondhatója!

Éppen a legválságosabb perczen tűnik fel tehát Szent Imre herceg alakja. Ő, a ki nem tehetett annak idején a magyar nemzet királya, most a magyar ifjuság szívének lesz választott uralkodója. Az ő neve van hivatva egyesíteni az igaz magyar ifjuságot az ő legszebb erényében: a szeretetben.

Budapestén vasárnap avatták fel Szent Imre herceg zászlaját s ama zászló alatt hallottunk olyan szavakat intézni a magyar ifjusághoz, a melyek lelkesedést fognak kelteni az egész országban. »A ki a kath. vallásnak ellensége, az a haza ellensége.« Mert a magyar katolicizmus szívósan hazafias, »kurucz katolicizmus.« Szent Imre hadserege olyan ifjakból fog állani, kiknek hazafiságát a vallás is segíti lánggra lobbanni!

Ezért üdvözljük örömmel a budapesti Szent Imre egyesület zászlószentelési ünnepélyét. Képviselve volt ott az egész ország ifjusága; reméljük, hatása is érezhető lesz az egész ország fiatalságán.

*

A zászlószentelési ünnepélyről kiküldött tudósítónk a következőkben számol be:

Országos ünnepély folyt le vasárnap délelőtt a budapesti egyetemi templomban. A tud. egyetem kath. ifjusága méltóan ünnepelte meg a magyar kereszténység kilencszázados évfordulóját, kibontván a zászlót, melyre a »vallás és tudomány« kettős jelszava van felírva. E zászló van hivatva arra, hogy maga alatt egyesítse a vallásosságot a hazafissággal, a tudományt a hittal, e zászló előidézi az eszmék tisztázását, megmutatván ki van velünk és ki

ellenünk, e zászló mutat követendő példát az ország vallásos ifjuságának.

Országos jellegű volt ez az ünnepély, nemcsak azért, mert az ország minden részéből képviselve voltak a társaságok, hanem azért is, mert az egész ország világi és egyházi, celebritásai jelen voltak az ünnepélyen. A kolozsvári egyetem 4, a nagyváradai jogakadémia 3 tag által volt képviselve. Ott voltak az egyetemi kör és a műegyetem ifjusági egyesületeinek képviselői.

A zászlószentelés.

Az ünnepély lefolyása a következő volt: Már jóval 10 óra előtt megtöltötte az egyetemi templomot az érdeklődők nagy sokasága. Egymás után érkeztek meg a társaságok küldötségei, melyek az e célra fentartott első padokban foglaltak helyet.

Kevéssel 10 óra előtt megérkezett Apponyi Albert gróf, fényes díszmagyarban, és a szentélyben levő padban foglalt helyet. Jól esett látni a szemnek azt az igazi ős magyar typut, milyennek az ember vitéz eleinket képzelet. Ugyancsak a szentélyben foglaltak helyet Zichy Nándor gr. és leánya Majláth György grófné, ki özv. Majláth Györgyné zászlóanyját e tisztában helyettesítette.

10 órakor a harangok zugása jelölte Császká György kalocsai érsek jövetelét, ki az »Ecce sacerdos magnus« hangjai mellett fényes papi segédlettel a főoltárhoz vonult. A nagymise alatt az ifjuság énekkara a »Boldogasszony anyánk« és »Ah hol vagy magyarok« kezdetű gyönyörű régi magyar egyházi dalokat énekelt.

Mise után Császká György kalocsai érsek beszélt a sz. Imre önképző egyesület zászlóját a következő beszéd kíséretében:

Isten, Király, Haza! E jelszóval adjuk át rendeltetésének a zászlót, hogy az a Szent Imre önképző egyesületben buzgólkodó tagoknak az egyház által megáldott jelenvénye legyen. Isten, Király, Haza! E három

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Mi is művészek vagyunk.

Anche io sono pittore. Correggio.

Irtta és felolvasta: Dr. Némethy Gyula.

Neumann Károlynak. Der Kampf um die neue Kunst című munkájában panasza van a német közönség műizlése ellen, mely még mindig gyöngé arra, hogy a művészeket egy hatalmas művészet megteremtésére rávegyesse. A kik érdeklődnek is a művészet iránt inkább előkelőségből, divatból teszik azt, mint belső szükség, lelki igény szempontjából. A közönség nagy része meg egyáltalán nem is gondol vele, a műveltség e legszebb virágával, mert nem is gondolhat. És ezt Németországban írják, a hol nyilvános állami és magános műpártolás akkora, hogy pl. a müncheni szecesszionisták 1894-iki tárlatából nyilvános gyűjtemények számára 84.400 magánosok részére 107.000 márkára műtárgyakat adtak el. Mit szólunk akkor mi magyarok, kiknek hazájában a német nagy általános műveltséggel ellentétben, még mindig nagyobb azok száma, a kik az írás és olvasás, a műveltség ez alapnevének ismerete nélkül szűkölködnek, mint azoké, a kik nyomtatott ígéből is gazdagíthatják szellemi kincseiket!?

Kétségbe kellene esnünk a jövő iránt, ha más nemzetek lélekemelő példája s a mi eddig elért sikereink nem biztatnának. Angolország a múlt század végéig a művészettörténelmet, legalább a mi a festészetet és szobrászatot illeti, nem sok lappal gazdagította; ellenben mily fejlett, mennyire az egész nemzet tudatába hatolt művészet szingardag képét mutatja a XIX. század angol művészete! Csak nem régt halt el Albion földjén az a nagy ember, talán legelső prózáírója századunk angol irodalmának: Sir John Ruskin, kinek neve a társadalmi jótékonyági akciók s a művészeti föllendülés terén egyaránt tündöklő fénytel ragyog. Elmondhatni róla: ő megtanította nemzetét arra, hogy élvezni tudja, szomjuhozza azt a gyönyört, melyet a művészet nyújt, sőt, hogy nemzete a művészetet a szépséget házi körében is élete nagybecsű alkotó részének tekintse. Ime ez lenne nálunk is, magyar földön, a néhány év óta nagyobb erővel megindult művészeti akció célja: hogy átmenjen a művészet a szépség szeretete, ismerete a magyar ember vérébe s így a magyar közönség, annyi tehetséggel megáldott művészeinkkel karöltve, vagy inkább válllvetve vegyen részt egy specifikus magyar művészet, művészeti élet megteremtésében.

Nagyvárad már megtette az első lépést; megtette híven nagy művészeti múltjához, mert hiszen nemcsak a vallás, a hitbuzgalom, de a

keresztény művészet dicsősége is beragyogta a XIII, XIV. század Váradját, azt a legelső magyar városok egyikévé, királyok, császárok méltó találkozóvá tette; csak az van hátra, hogy ez az első lépés, a kiállítás sikere teljes legyen, hogy annak minden látogatója gyarapodjék a művészet ismeretében és szeretetében.

Bizonyára nagyon lélekemelő az a tudat, hogy mi, a kik művészek nem vagyunk, részt veszünk a művészet megalkotásában, erkölcsi és anyagi befolyásunkkal. Mert igaza van Taine milieu elméletének: egy-egy művész iskola szerves összefüggésben van a társadalommal, mely őt környezi: a francia klasszikus festők iskolája Napoleon a római nagyságot utánzó korszakának: a romantikus iskola a restauráció nemzeti mozgalmával; a Courbet realizmusa, a 60 évek diadalmas materializmussal; Puviss de Chavannes a szimbolizmusa az új életre ébredt francia miszticizmussal és idealizmussal.

Mondom lélekemelő a tudat, hogy a művész annyira a szellemi gyermeke a társadalomnak, mely között él, hogy harsonája annak a dallamnak, mely mindnyájunk lelkében lapang, de ez a tudat igazán önértetessé csak úgy lehet, ha a kész műtárgy, a kész festmény előtt megállva, öntudatosabb részt kérünk magunknak a művész munkájából s elemezzük azon tényezőket melyekből a műtárgy összealakult.

eszmény töltse be a Szent Imre önképző egyesület tagjainak szívét s e három eszmény vezesse őket mindenha az élet útjain, mint az egyház hű fiait, az apostoli király hódoló alattvalóit és a haza főnkelt lelki polgárait. Szent Imre ünnepének előnapján áldottam meg e zászlót, mely szintén az ő nevét és képét viseli. Castum pectus flam-mis melioribus arsit mondja a Szent Király Szent fiáról a régi hagyomány. Őrizzék meg az egyesület tagjai tiszta keblükben azt a nemes lángot, mely az egyesület védő szent-jének oltalma alatt magasztos érzelmekre hevít.

Császka György verte be az első szeget a zászlórudba. Utána még szegeket vertek be *Majláth* György grófné zászlóánya, *Zichy* Nándor és *Apponyi* Albert grófok.

A diszközgyűlés.

A terem felső részén emelvény, elötte asztal állott, melyen a gyönyörű zászló volt kiterítve. Az emelvény jobb oldalán *Apponyi* Albert gr. és *Glattfelder* Gyula dr., a szt. Imre egyesület tiszteletbeli elnöke foglaltak helyet, balról pedig *Vörös* Béla e. i. elnök és *Antalfi* Mihály ültek. A zászlótól jobbra *Majláth* György grófné és *Császka* György kalocsai érsek, bal oldalon pedig *Kohl* Medárd praelátus ült. Mögöttük voltak az egyházi és világi celebritások és a küldöttségek. Ott voltak *Zichy* Nándor gr., ifj. *Zichy* János gr., *Horánszky* Nándor, *Major* Ferencz, *Margalits* Ede, *Rapaics* Rajmund, *Demeczky* Mihály, *Conch* György, *Bresnay* Béla, stb. stb. A nagyváradi kir. kath. jogakadémia képviselőiben *Molnár* Kálmán, *Knapp* Lajos és *Hiczek* Emil jelentek meg.

A hymnus eléneklése után, mit az egész közönség állva hallgatott végig, *Vörös* Béla elnök tartott megnyitó beszédet, melyben körülbelül a következők foglaltattak:

A szt. Imre-egyesület, mely már 12 év óta zajtalanul működik a vallásosság előmozdítására, egy igen jelentős momentumhoz ért. Ma nyer ugyanis az ige testét, ma nyer az egyesület látható külsőt, mert most már van symboluma, mely alá sorakozhatik, melyet követ-het. Hosszabb ideig gondolkodott a kör vezetősége, vajjon eljött-e már a zászlóbontás ideje? A feleletet megadta az egyesület multja. Míg egyesek, bár ugyanazon célra, de külön-külön, más-más eszközökkel munkálkodnak, addig fáradságaikat nem koronázhatja megfelelő siker. Ha azonban a közös célra törekvők kezét fogva ugyanazon eszközökkel küzdenek, akkor

az eszmének győzni kell. Ilyen egységet a munkálkodásba van hivatva behozni az új zászló, mely alatt szintén folytatni fogja az egyesület zajtalan munkásságát. *Az egyesületnek politikai jellege nincs. Akik ezt ráfognak, azok vagy nem ismerik alapszabályait, vagy — mivel az egyesület ellenségei — annak vezetését olyannak akarják feltüntetni, olyanról gyanúsítják, miről maguk is tudják, hogy nem igaz.* Kívánja, hogy ezután is összetartással működjenek céljuk elérésére.

Apponyi parenésése.

Ezután a nővndék papság az Égből eredt virág című régi magyar egyházi éneket adta elő, melynek elhangzása után *Apponyi* Albert gr. lépett az emelvényre, de beszédét a hosszsan tartó zajos éljenzés és tapsok miatt csak jó idő múlva kezdhetette meg. Beszédét igen sokszor félbeszakították a percekig tartó zugó éljenzések és tet-zésnyilvánítások.

A zászlóról, mint a nemes törekvések jelképéről szólt először *Apponyi*. Arra a zászlóra, — ugymond — melyet ma az ország színe előtt kibontanak, szent hitünknek, a tudomány-nak és hazafiságnak felbonthatatlan frigye van jelszóul ráírva. A hit ad erőt Isten imadására, felbarátaink szeretetére, lelkünk művelésére, kötelességeink teljesítésére. A hittől világosság-hoz szokott elmével lépünk a tudomány csarnokába és rajongással vesszük körül az isteni szikrát, melylyel a külső és belső világ rejtélyeinek kutatásában előre haladunk. Hittől áthatott lelkünkben lakják a haza szent képe. Nem mindnyájan intézzük az ország sorsát, de mindannyian közremunkálhatunk boldogságába, szigorú kötelességtudással. És amint a vallásnak megvan a maga jelszava: sursum corda! úgy fejtjük ki teljes erőnket a haza üdvére is emelkedett lélekkel, a mindennapi élet serény munkásságában fáradhatatlanul.

Azután áttér a kereszténység kilencszáz-éves jubileumára Magyarországon, annak méltatására hazánk történetében és az emberiség sorsában. A keresztény erkölcsen áldásos szerepet játszott állami létünkben és az emberiség fejlődésében egyaránt. A szeretet törvénye fékezi a létért való küzdelem hevét és féktelenségét. A sikert megóvjá a tulkapásoktól, a sikertelenséget a kétségbeeséstől. A kereszténység politikai szerepe ma más természetű már mint az államalapítás korában. Midőn megjelent, az ország egész életén nyilvánult, a hatalom kísérője és védenec volt. Ma lassankint leesorult a felszínről, de átment a lelkek benső meggyőződésének mélységére és itt kell virágoztatni. A vallásháborúk századai után diadalra jutott a vallásszabadság. Ez az a légkör, mely-

ben a kereszténység tudata a modern ember-nél egyedül érvényesül. Alkotmányunknak ez a pontja nemzeti fennállásunk egyedüli biztos lét-alapja. Más vallású polgártársuakkal békés egyetértésben munkálhatjuk a haza javát. »Én nem habozom kijelenteni — mondta a szónok — hogy ezen uton haladni nemcsak vallási, hanem hazafias kötelességünk is. A nyugati kereszténység véghatárán az isteni Gondviselés akarja és követeli tőlünk, hogy ezt az alaptörvényünket tiszteletben tartsuk. Harczra csak akkor kelnénk, ha az elv lojális alkalmazását nem engednék.« (Eljenzés, zugó taps.)

Majd így folytatta: Irtóztató szenvedések, megpróbáltatások, veszélyek és válságok árán értünk oda, hogy alkotmányunk sarkalatos tételei közé igattuk a lelki ismereti szabadságot és a vallási egyenjogosságot beleigtattuk nemzeti fejlődésünk konzervatív vonásához hiven, a történelmi alakulások tiszteletben tartásával, beigtattuk oly módon, hogy e szabadság úgy testületi, mint egyéni tekintetben érvényesül-hessen, hogy tehát az egyházak vallási és kulturális feladataik teljesítésében gátolva ne legyenek. Nemzetünk benső békéje van kötve e két sarkalatos tétel sértellen-égéhez, valamint ahoz, hogy fentartva hitelveink egy szigorát, távol állva a vallási indifferentizmus jellem-gyengítő tévelygéseitől, mégis testvéri szeretettel és a honfui szolidaritás érzelmeivel öleljük magunkhoz más vallású testvéreinket (Élénk helyeslés és tetszés), úgy hogy nemzeti feladai-nak teljesítésében magyar és a magyar közt se különbség, se válaszfal, se versengés ne legyen, hanem a szoros egység melynek megbontása a minden oldalról ostromolt nemzetre biztos pusztulást hozna. (Élénk helyeslés.) És ezzel élénkbe szabott nemcsak hazafiai de vallási kötelességünk is. Az isteni Gondviselés, mely a nemzetet anyai viszontagságon át fentartotta, mely annak amily nebezen teljesíthető ép oiy könnyen felismerhető missiót adott itt a nyugati kereszténység határszélén és amely megengedte, hogy vallásilag megoszoljon, mindezen tények útján világosan követeli tőlünk, hogy alkotmányunk azon alapvető elveivel és a társadalmi együttlét azon föltételeihez ragaszkodjunk, amelyeknek minden megsértése, de sőt minden kérdésessé tétele — e nemzetet végveszélybe sodorhatja. Ne félhessen a tekintet-be a magyarországi katolikusoknak és külön-bösen hazánk katolikus ifjúságának irányza-taihoz a kétértelműségnek, a kételynek még árnyéka sem. (Zajos helyeslés.)

Midőn egyházunk igazait követeljük, semmit mást nem kérünk, *mint a szabadság és jogegyenlőség elveinek lojális alkalmazását az ő érdekében is* és ha valamikor harcra készülünk, az csak akkor volna, de akkor annál

Az első kérdés, mely egy festmény láttára önként élénk tolt: mit ábrázol a kép, mi annak tárgya. Meg felel erre gyakran a kép címe, de teljes fölvilágítást mindig ez sem ad. A régi hollandi festők meglehetősen világosan beszélnek, talán világosabban is mint kellene; de e mellett vannak régi festmények, amelyeknek tárgyával századok multán se jöhet tisztába a világ. Ott van például *Tizian* »földi és mennyei szerelme« a római Borghese palotában. Néme-lyek azt állítják, hogy ez egy nürnbergi patricius leányát ábrázolja, kinél Venus és Amor találkoznak, de a nagy többség az allegorikus jelleg mellett foglal állást. Ott van *Rembrandt* »éjjeli őrzárata«, a melyet századokig ezzel a névvel illettek, holott az egy amsterdami vadász-egylet kivonulása. Azonban mindezen képeknél a homály és tévedés nem volt szándékos dolog. Ellenben az újabbkori *szimbolista* festők egy része szántszándékkal a homályt keresi. A pá-riisi szimbolista kiállításában 1894-ben volt egy kép, amely sárga tengert ábrázolt. Olyasmi uszott rajta, ami kicsit csónakhoz, kicsit sziv-hez hasonlít; a szemhatáron dicsfényvel öve-zett arczél és sárga haj tűnik fel, melyek a tengerben elvesznek. És ez a családást ábrá-zolja! Ez az egy példa azt hiszem elég arra, hogy elítéljük a keresett, a hajhászott homályt s a világosságot, még a szimbolikus ábrázolat-nál is mint követelményt állítsuk fel. Akárminő tartalmas legyen is *Goethe* *Faustjának* második része, sohasem fogja az, épen homályja miatt

azt az elismerést kivívni, amelyben az első rész, az egész világon oly teljes mértékben részesül. A homály igen gyakran a művészi tehetetlenség, sokszor a charlatanság kibuvója.

A második főkérdés, a szerkesztés, a kom-pozíció kérdése, tehát az, hogy miként jut ki-fejezésre a művész alap gondolata. A középkori festészet a végtelenségig vitt szimmetriát tünteti föl s így gyakran élettelen . . . egyes modern festők viszont teljesen le akarnak minden szabályt rázni nyakukról s a kompozíció anarchiá-ját hirdetik. Azonban határ itt is van; sunt certi denique fines; sohasem barátkozhatunk meg azáltal a gondolattal, hogy a főalak, vagy a legjellemzőbb részlet elveszzen a háttérben, a mellékes részek pedig előre tolakodjanak. De e határokon belül megadhatjuk a pálmát a német *Kaulbachnak* is, akinek *Nérója* úgy tűnik föl előttünk, mint néhány művészi szoborcsoport, melyeket valamely kiváló izlésű szobrász az aranypalota lépcsőjének különböző fokán helyezett el; megadhatjuk az elismerés koszoruját a realiztikusabb *Siemiradzkynek* is, kinek szin-gazdag festménye »Néró fáklái«, nagyobb szabadsággal kevésbé akadémikusan, a valóság össze-visszaságának, a római udvar rendellen-dősültségének megfelelőbben van megszerkesztve. *Kaulbachnál* több a világosság, az átlátszóság, uagy a vonalak harmóniája, a lengyel festő valóságosabb, némely tekintetben jellemzőbb, színekben gazdagabb. Azonban akárminő kvali-tásokban jeleskedjék is a kép, összhangnak

kell lenni annak tárgya és szerkezete között; az alakok elhelyezésének, a mozgásnak és az arakifejezéseknek tárgyhoz mértéknek kell lenniük.

A mozgást igenis élénk állíthatja a festő, még pedig igen megkapóan, ha a mozgás ki-induló, vagy végső pontját választja, mint a melyek legjobban megmaradnak emlékünken. A pillanatnyi fényképészet ugyanis kimutatta, hogy a mozgás kezdete és vége között lévő mozzanatok művészi tekintetben nagyrészt ér-téktelenek. Ha valaki pl. a járóórát abban a pillanatban ábrázolja, midőn az óranehezék épen az egyensúlypontjában van, a kép az álló óra benyomását fogja tenni. *Michel Angelo*, a moz-galmas művészet nagy mestere a mozgást, a tevékenységet azzal jellemzi szobrai-n, képei-n, hogy az izmokat, a mozgás e tényezőit szokat-lanul kiemeli, hangsúlyozza. Egyébiránt itt a mozgásnál is jelentkezik a művészi irányok különfélesége. A klasszikus irány követői inkább a mérsékelt, s a szabályos mozgásokat ábrá-zolják; a romantikusok ellenben sokkal zaba-dabb, szenvedélyesebb, közvetlenebb mozdul-atokat vetnek vászonra. Ezt teszik a realista-k is. Még nehezebb földat a művészre nézve az arckifejezés problémája. *Exner* *Zsigmond* meg-irta a repülés élettanát fiziológiáját; nehezebb dolog az arckifejezés, az arcmozgás élettana. *Harless* *Anatómiája* jó szolgálatot tehet ezen a téren, de ha valaki nem is akar ennyire mé-lyére hatolni a dolognak, annál el kell ismer-

nagzobb erővel, ha vagy ezt tagadnak meg tőlünk, vagy amint más országokban látjuk, amaz eltorzításával és hypokrita hazugsággá gyalázásával a vallástalanságot akarnák államvallássá tenni és azért nem kérünk bocsánatot, hanem szent hitünk tanait büszkén nyilvánítjuk életünk programjának, akkor ezzel nem fenyegetünk senkit jogában, nem sértünk senkit érzelmeiben, nem bontjuk szét ezt a nemzetet, hanem ellenkezőleg: beleviszünk annak életébe olyan erkölcsi tényezőket, melyek azt a belső romlás veszélyeitől megóvják, mely benne a társadalmi erőket fokozza és a honfiai erőnyeket hatványozza; kincseit hozzuk magunkkal a testvéri szeretetnek hazánk minden fia iránt, melyekből ki nem fogyhatunk, bár meddig kellene is azokat kellő vizsgálat nélkül pazarolnunk (Zajos tetszés és helyeslés.) De bizom benne, hogy ily uton haladva, kivívjuk zászlójunknak azok tisztelétét és szeretetét is, akik e zászló alá nem sorakoznak. Igazán meg fogják szeretni szent hitünket, amint az megérdemli, hogy szeressék, mert meg fogják azt ismertetni a maga igazságában, nyílt és bátor szóbeli hitvallással nemcsak, de főleg életükkel és tetteikkel (Zajos tetszés, éljenzés és taps.) És most végeztül szeretnénk kívánok önöknek ifju barátainak a hittudomány és hazafiság felbonthatatlan ígét-hirdető zászló kibontásához, kitartást kívánok önöknek e zászló követésében és bölcsességet azon irány felismerésében, mely felé azt előre kell vinniök egyházunk és hazánk fényére, nagyságára, emelkedésére. (Hosszantartó zajos helyeslés, éljenzés és taps.)

Apponyi gyönyörű beszéde után *Antalfi Mihály* szavaltta el szép ünnepi ódáját, majd *Glatfelder Gyula dr.* mondott igen szép beszédet. Beszél a kereszténység jelentőségéről, megmagyarázta a zászlón levő képek és jelszavak értelmét és az ifjúságot vallásosságra buzdította. Ha — ugymond — ellenségeink klerikális, reactionárius, ultramontán szavakkal gúnyolnak bennünket, ne rettenjünk vissza, hanem örüljünk, hogy ezen jelzőket megérdemeltük.

Ezen záróbeszéd bevezése után a zászlószegek beverése következett. Legelsőnek dr. *Schlauch Lőrincz* bíboros-püspök képviselőjében *Mayer Antal sz.-széki* aljegyző verte be a zászlóba a szeptet, utána *Vlassics Gyula* miniszter képviselője. Utánuk a főpapok, egyetemi tanárok és a társaságok képviselői verték be a díszes zászlószegeket.

A *nagyváradi kir. kath. jogakadémia* ifjúsági olvasóköriének szegét *Molnár Kálmán* joghallgató verte be.

A bankett.

A Szózat elnevelésével az ünnepély véget ért. A fényesen sikerült ünnepély után bankett

volt a vigadóban, hol újra igen szép számú közönség jelent meg. Az E alaku asztal közepén *Apponyi Albert* gróf, *Glatfelder Gyula* és *Zichy Nándor* gr. ültek. A terítékek száma felülmúlta a 100-at.

Először *Glatfelder Gyula dr.* mondott toasztot, a pápa és király egészségére üritvén poharát. Azután *Vörös Béla* köszöntötte fel *Apponyi Albert*et, ki midőn hatalmas szavával a világnak ad irányító eszméket, ugyanakkor szívesen jön az ifjúság körébe, hogy neki kijelölje azt az utat, melyen haladnia kell. Megköszöni azon gyönyörű szavakat, melyeket az ünnepélyen mondott s mely minden kath. ifjúnak kötelességévé teszi, ha még eddig ingadozott volna is, hogy az egyletbe beiratkozzék.

Apponyi toasztja.

Apponyi Albert gr. körülbelül a következőben válaszolt *Vörös Bélának*:

25 éves pályámban annyira megszoktam a polemizálást, hogy most is kénytelen vagyok oly részleteket keresni *Vörös Béla* beszédében, melyeket megczáfoljak. Nem adtam én irányt az ifjúságnak, csak rámutattam azokra, miket az ifjúság egy része helyes felfogással már eddig is követett. A kath. vallás kétségkívül igen fontos tényező hazánk életében s *ki ennek ellensége, az a haza ellensége. Minden magyar kath. ifjunak kötelessége ezen egyletbe beiratkozni. Örvend annak, hogy a magyar kath. ifjúság már nem kér bocsánatot azért, mert katolikus. A magyar katolicizmusnak kurucznak kell lenni; nem lázadó, rebellist értek a kurucz szó alatt, hanem azt értem, hogy vallásunk jogait, éppen úgy mint nemzeti jogainkat minden alkotmány adta eszközökkel meg kell védenünk.*

E roppant hatást keltő szónoklat után, mely a *kurucz katolicizmus* kifejezést szálló igévé és minden következő beszéd alap gondolatává tette, még számos toast következett. *Glatfelder Gyula dr.* *Zichy Nándor* gróftól éltette, ki könnyekig meghatva köszönte meg az ifjúság szeretetét és hosszú pályája egyik legszebb napjának vallotta ezt a napot.

Majd az ifjúság tiszteletnyilatkozatai közt *Demeczky Mihály*, a *Ferencz József* intézet igazgatója tett az egylet céljaira egy 400 koronás alapítványt.

A *kassai kir. kath. jogakadémia* ifjúsága, valamint a *nyitrai* ifjúság táviratban üdvö-

zölte az ünneplő egyletet. A bankett vidám kedélyben a késő délutáni órákig eltartott.

Mint halljuk, a jó példa hamar talált követőkre. A *műgyetemi kath. ifjúság* szintén egy kath. egylet alakításán fáradozik, a mint mondják, már eddig is igen sokan jelentkeztek. Adjon Isten a jó példának sok követőt.

Két civakodó közt a harmadik.

Addig testvériesülnek a függetlenségi pártnak egymás ellen acsarkodó árnyalatai, míg sikerül egymás alól a gyékényt kihuzni s a szabadelvű párt hódítja el kerületeiket.

Rágalmazás, magánélet ügyeinek kikutatása, engesztelhetlen gyűlölet: ezek voltak a fegyverek, a melyekkel a két pártárnyalat egymást gyöngítette. Ezért nem tudnak sehol sem győzelmet aratni.

Legújában *Szarvason* nyílt tér a küzdelemre, a hol *Csáky Albin* gróf öröksége üresedett meg. A függetlenségi párt *Draskóczy László*t jelölte, a kormánypárt *Bolza Géza* gróftól. Heves küzdelem volt, a melyben, ha jobban összeharagyanak, a függetlenségi párt győzelme nem volt kizárva. S most megjött a következő távirat:

Szarvas, nov. 5. (Saját tud. távir.) Heves küzdelem után *Draskóczy László*val szemben *Bolza Géza* gróf szabadelvű párti választatott meg 111 szótöbbséggel.

Igy veszi el lassan a tért lábai alól a hajdan legerősebb ellenzéki párt, melynek egyik legerősebb kerülete *Szarvas* volt.

Vadnay főispán távozása.

Vadnay Andor csongrádmegyei főispán távozását a megye beavatott köreiből a legközelebbi időre várják. A Tisza—Duna csatorna ügyében a földmívelési minisztériumban megindított előmunkálatok ugyanis már annyira előrehaladtak, hogy a munkálatok vezetésére kormánybiztos kinevezése válik szükségessé, mely állásra *Vadnay Andor* főispán lenne kiszemelve.

TAJÉKOZTATO.

Régészeti és történelmi muzeum (Schlauch-park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 8—5-ig 20 fillérért. Kedden és csütörtökön p. u. 8—5-ig 40 fillérért. Más időben 1 korona.

nie, hogy a jellemző arckifejezés a lélek megnyilatkozása, a művészet egyik legmagasabb főladata. Az arcképfestésnél mir denesetre fől-dolog. Fől dolognak tekintjük az egész modern művészetben is, mert *Taine* megjegyzése szerint a modern embernél a fej tulsulya sokkal nagyobb a test egyéb részei fölött mint az antik művészetben volt. Az ember egyednél a legjellemzőbb vonások lelkiek; minél teljesebben fejezi ki a művész a lelki embert, annál jobban jellemzi az egyént, annál tökéletesebb művet teremt. És éppen ebben, az arckifejezés, érzelmek, hangulatok föltüntetése dolgában nagyok voltak a középkor festői, úgy, hogy bensőségük gyakran feledtetni fogyatókos anatómiájukat, perspektívájukat és sok egyebet.

A jellemzés másik eleme a korhűség, illetőleg a korszerűség. Azonban minő ellentétek merülnek fel itt is; a barokk és a klasszikus iskola egyes hívei még jelenük alakjait is római tógákba, tunikákba öltöztették; így népesedtek meg Európa egyes városai, klasszikus nagyságot majmoló fejedelmek szoborképeivel, kik római öltözetet és barokk allonge parókát viselnek, mint a francia *Lajosok* s a német *Frigyesek*, vagy *Frigyes Vilmosok*. Az ellenkező végtelbe azok estek, akik mint *Leys* és *Alma Tadema* régiség táraikat kutattak föl, hogy föltámasszák vásznaikon a történelmet. Valóságos muzeumokat vetettek vásznaikra, melyekből semmi sem hiányzik, azonkívül ami a legfontosabb az élet, a lélek. Az igazság itt is a

középen lesz valahol. Kétségtelen dolog, úgy mond *Neumann*, hogy ebben a tekintetben, ma mikor történelmi ismereteink sokkal biztosabbak, mint bármikor, több hűséget kell követelnünk a művészetektől is, mint századokkal, vagy csak évtizedekkel is előbb, de követelésünk csak addig lehet jogos, amíg az a köztudatban lévő ismeretekre és az illető korra általánosságban vonatkozik. Nem mondjuk tehát, amit *Kaulbach* hajtogatótt, hogy fessünk történelmet, mert a történelem a mi korunk vallása, de általánosságban korhűséget követelnünk, s a mi fö, korhűséget lélekben, szellemben. Ha modern embert föltüntetünk egy *Louis XIV.* intérierbe, még nem teremtettünk *XIV.* századbeli jelenetet. Ehhez képest tehát, hogy történelmi festményt méltat-hassunk, történelmi és régészeti ismeretekkel kell bírunk. És ezt, legalább a magyar történelemre nézve, mindenkitől méltán elvárhatjuk.

Le dessin est la probité de l'art. hangoztatta egész életén át *Ingres*, a klasszikus festészet egyik vezéralakja, francia földön. Es bizony föbenjáró kérdés minden festménynél a nép, a mintázás kérdése. A rajz tulajdonképen a körvonalak művészete, melyeknek helyessége nélkül mi legelőbb remek festményt nem képzelünk. Manapság ugyan egyes iskolák kezdik a rajzot lényegtelen elemnek föltüntetni föl a festészetben, de reméljük, hogy a közönség józan érzéke ezt az anarchikus tant vissza fogja utasítani. A rajz elhanyagolása nemcsak a vonalak harmóniáját fenyegeti, de az autómia és pers-

pectiva igazságát, törvényeit is. Ezeket pedig új irányért fölázdoznunk nem lehet. A helyes rajz olyanforma biztos alapja a festménynek, mint a csontváz az emberi szervezetnek. Lám, *Munkácsy* utolsó képei éppen ezért tettek hasonlíthatatlanul gyöngébb hatást, mert a beteg mester rajza bizonytalanná, sok helyen nagyon hibássá vált, szemmértéke romolván s idegrendszere gyöngülvén napról-napra. Bár egyéb fényes tulajdonságai tündökölnék is az *Ecce homo-n*, vagy a *Honfoglaláson*, oly mértékű néphibák jelentkeznek ott, aminőknek nyomát se láttuk a *Keresztfeszítésen*, annál kevésbé talán legremekebb művén a *Krisztus Pilátus* előtt-ön. És ha valaki *Rembrandt*al az utolsó nagy mesterrel akar takarózni, annak azt föleljük, hogy a hibás s rosszat még a *Százforintos* lap festője sem változtatja jóvá, s hogy nagyságának a nép elhanyagolása nem képezi alkotó részét.

A klasszikus iskolának mindenkor nagy volt az érdeme a rajz emelése körül; a romantikus irány viszont a színezésnek kedvezett, a *Ce fameux Beau*, ugymond *Delacroix*, a nagy romantikus festő, que quelquesuns voient dans la ligne serpentine, les autres dans la ligne droite, ils ne voient tous, que dans les lignes. Je suis à ma fenêtre, et je vois le plus beau paysage. L'idée d'une ligne ne me vient pas à l'esprit. L'alonette chante, la rivière réléchit mille diamants, le feuillage murmure. . . . A romantikusok a színek, a színhangulatok, szó-

ORSZAGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, nov. 5.

Perczel Dezső elnök jelenti, hogy a törvény-szék Drágos Juont, a ki a Házat megsértette, megbüntette.

Vita a trónöröklésről.

A trónörökös nyilatkozatának becikkelyezéséről szóló vitában felszólt.

Polónyi Géza: Históriai és közjogi különlegességnek nevezi a nyilatkozatot. Külföldön is történelmi előzmény nélkül való, hogy a törvényhozás oly nyilatkozattal foglalkozzék, mely a feleségre és az utódokra nézve jelent a trónról való lemondást. Nem közömbös dolog, hogy a morganatikus házasság, a nem egyenrangú házasság bevezetésére a szabadelvű pártból vonul fel egy zászlóalj. Kötelező polgári házasság és nem egyenrangú, morganatikus házasság egy kalap alatt — vajjon mit szól ehhez az utókor? Ez a javaslat minden ok nélkül sérti a törvényt, kompromittálja függetlenségünket a külföld előtt sőt kockáztatja még a nemzeti becsületet is. (Zaj jobbról).

Ha a magyar parlament lemond arról, hogy a Házi rendet itt bemutassák, azzal azt mondanánk ki, hogy a magyar parlamentnek még annyi joga sincs, hogy azt bekövetelhesse, egyszerűen elismeri, hogy az uralkodó a Házi törvényt tetszése szerint változtathatja tekintet nélkül a magyar törvényre. Ennyire még azok az országok sem mentek, a melyek a Házi törvényt törvénynek elfogadták.

Hiszzen valószínű, hogy lesz országgyűlés, mely még azokat a Házi törvényeket is becikkelyezné, de a parlamentáriszmus azt követeli, hogy bemutattassanak és elfogadtassanak, mielőtt azok alapján a szóban forgó nyilatkozatot becikkelyezik. Nem hitte volna, hogy oly gyorsan bekövetkeznék az, a mire 1894-ben határozati javaslattal figyelmeztette a Házat, hogy t. i. a királyi család házasságjogát külön törvény szabályozza, mert különben oly viták származhatnak, melyek nem válhatnak a nemzet és a király közt való harmónia előnyére. Ha a törvényjavaslatot a Ház elfogadja, elismeri, hogy a Házi törvény becikkelyezés nélkül is érvényes.

A javaslat védői interpellációkkal igyekeznek elvenni élet e törvényjavaslatnak, de nem az interpelláció beszél, hanem az, a mit a javaslat mond.

Az udvarnak nem kell a polgári házasság.

A szóló figyelmezteti a Házat, hogy mióta Magyarországon állami anyakönyvek vannak, főherceg Magyarországon házasságot nem kötött, sőt a mint egy magyar főhercegnő áldott állapotba kerül, már a hatodik hónapban elutaztatják Abbáziába, csak azért, hogy a születendő gyermeket ne kelljen magyar anyakönyvbe iratni.

Rakovszky István: Ebben igazuk van! (Derütség).

Polónyi: Ezt a célt kívánta szolgálni a szabadelvű párt szabadelvű egyházpolitikájával. Es ily példaadás után nem megokolt-e az óvatosság? Magyarországon a trónöröklés várományos soha se volt és a kik a törvényjavaslatot elfogadják, lesúlyesztik Magyarországot a fidei kommisszus államok alá. A német törvényhozás nem ismeri el az uralkodó családok statutumait becikkelyezés nélkül, míg nálunk egyszerű reá való hivatkozással akarják elismerni. Ausztriában lehet kötelező a Házi törvény, ha kihirdették és a rendek tudomásul vették; nálunk a Házi törvény csak akkor kötelező, ha külön törvényt alkotnak róla és az országgyűlés azt elfogadja. Ezt a pragmatika szankcióból bizonyítja be. Ha most az országgyűlés a javaslatot elfogadja, Magyarország oly színben áll az utókor előtt, hogy a Házi törvényt mindenestül elfogadta.

De ha nem is így lenne a dolog, az bizonyos, hogy a Házi törvénynek legalább azt a részét szankcionálta, melyet a miniszterelnök felolvasott. A szóló vállalkozik annak bebizonyítására, hogy a törvényjavaslat még a Házi törvényt is ellenkezik. A miniszterelnök elhittette magával, hogy ismeri a Házi törvényt.

Szell Kálmán: Itt van.

Polónyi: Ott van. Hát nincs ott. (Derütség.) Azt a Házi törvényt, mely a miniszterelnöknél van, Wekerle szerezte meg is igy csak ő, Bánffy és Szell Kálmán ismerte. De e három kiválasztott csak az 1839-iki Házi törvényt ismerte. Hát az 1889-iki Házi törvényt ismeri-e a miniszterelnök? No hát majd a szóló bemutatja. (Derütség.) A miniszterelnöktől felolvasott Házi törvény, mely mellesleg mondva családfőül a császárt s nem a császárt és királyt mondja, a családi tanácsot említi, mint mely a házasságot engedélyezi. De az osztrák Házban a császár abszolút joggal gyámkodik, családi tanács nincs. A nála levő 1888-iki Házi törvény nem is említi a családi tanácsot, hanem csak »házi törvényileg«
elfogadott korrekt házasságról szól. A Házi törvény igen is érvényesnek mondja a morganatikus házasságot, hát akkor mi jogon okolják meg ezt a lemondási nyilatkozatot a Házi törvényre?

Szell Kálmán: Ősi szokás alapján, nem Házi törvényre.

Polónyi: Közjogi dolgokban nem a szokás, hanem törvény a mértékadó. Az 1889-iki házi törvény szerint felségengedéllyel le lehet mondani a trónöröklésről, de hát akkor hol van a pragmatika szankció szerint való trónöröklési jog, ha az országgyűlés beleegyezése nélkül le lehet mondani a trónöröklésről. Orth Jánost megfosztották rangjától, a trónöröklési jogától, mert humánusabb szellemet akart a hadseregbe vinni. Mi lenne avval a főherceggel, a ki az önálló magyar hadsereget kívánná.

Közbeküldések a szélsőbalon: Arra nincs remény.

Polónyi: Ha nem lenne remény, nem lennék — függetlenségi párt tagja, mert engem az a remény éltet, hogy a függetlenségi eszmék győzedelmeskedni fognak.

Ezután Polónyi 5 perc szünetet kér.

Elnök megadja.

Szünet után.

Polónyi Géza folytatja beszédét. Mondja, aza sériő, hogy az osztrák császárnak joga van a házi törvénybe is akármit beigatni és a magyar országgyűlés meghajlik előtte. A miniszterelnök azt mondja, hogy a házi törvény nem jogforrás Igen, de ez a törvényjavaslat jogforrássá teszi. A miniszterelnök azonban ősi szokás alapján akarja elismertetni az egyenrangú házasságot. Hogy a szokás elfogadható legyen, annak évszázadosnak kell lennie. A miniszterelnök 1723. előtről felhossa Welser Filippina esetét, mely nemcsak morganatikus, hanem titkos házasság volt s akkor még érvényben volt nála k, a királyválasztási jog, tehát semmi közünk nem volt hozzá. Erre a jogszokásra hivatkozott a miniszterelnök. És a Welser Filippina esetében sem tartották meg az esküt. Akkor a pápa adott alóla dispencziót, míg a mostani trónörökös nyilatkozata alul akar-melyik plebános dispenczióval jár.

Közbeküldések: Páder Rezső. (Derütség.)

Polónyi: Don Juan d'Austria esete azt bizonyítja, hogy még törvénytelen gyermek is lehet főherceg. A többi eset Henrik főhercege, Orth Jánosé stb., szintén nem törvényes jogszokás csak a magyar törvény kijátszása, mert a trónöröklésről való lemondáshoz a magyar országgyűlés beleegyezését soha sem kérték. Ha jogszokás, hát csak törvénytelen jogszokás volt az eddigi eljárás.

A szóló aztán azt bizonyítja, hogy a főhercegi rangot nem föltételként ígatták a törvénybe. Mutassanak valakit a ki szukcesszor római katolikus, törvényes házasságból és a három osztrákságból való és nem volt osztrák főherceg?

vivői voltak, azt mondták, hogy vonalat nem látnak a természetben. A színezés kérdése még nehezebb a kritikus előtt, mint a rajzé; a rajz kiányait, előnyeit nem nehéz jellemezni, de midőn a színek elemzésére kerül a sor, az emberi nyelv fölmondja a szolgálatot. A klasszikusok, még Dávid is, pedig jó kolorista volt, mérsékeltlen bántak a színekkel; a romantikusok szabadabb, erősebb, mélyebb színezést, nagy ellentéteket alkalmaztak; a realizmus hívei nem törődtek a színharmoniaiával; végül az impressionisták a leghitlenebb színeket vetették vászonra. A fokozatok sokasága itt valóban hódító. Hát még ha a színezést a világítással kombináljuk; Rembrandt pincze-világításától, Corregio clair-obscur-jétől az utolsó évtizedek plein-air festőjéig minő sokféleség! A régi tájképfestők félték az élénk színektől; esteli, vagy reggeli világítást, ködös, szürke hangulatot kerestek; a modern tájképfestők a napsütötte ritkás liget, szem rontó, rikitó ellentéteit hajhászszák vagy teljesen hihetetlen színekben dicsőülnek. Egyes impresszionisták már nem az alakokat, nem embert, állatot, házat, vidéket, hanem a levegőt akarják festeni. Szobák, termek ábrázolásánál a háttérben alkalmazott ablakkal világítanak. . . Sok, sok elfogatlanságra van tehát szükség, hogy se minden helyre ne hagyjunk, se komoly törekvést el ne ítéljünk.

Sokat emlegetett dolog mostanság a *Levegőtárolat*, a perspectiveaerienne is. Nálunk Munkácsy képe csudával határos tech-

nikát mutattak e téren. Az előtérben lévő alakok pl. a Honfoglaláson valósággal kidomborodnak, szinte látjuk, hogy levegő veszi őket körül s más színvonalban vannak, mint a többiek. A valóságosságuknak az illúzióknak nagy diadala ez. Ellenben a szimbolisták, tájképfestők ezzel se sokat törődnek; előtér, háttér egy síkban maradnak náluk. Pedig a levegő és szintárvány oly eszményei a festészetnek melyről egy könnyen nem szabad lemondania.

A *vonallárvány* elemibb követelménye a festésnek; optikai tényen alapszik, a látószög fokozatos kisbebecsülésén a távolság növekedésével. Szerepe főleg a tájképfestésnél rendkívül fontos és igen sok kolorisztikus előnyt nyújt. A zöld erdők átmenete a távoli hegyek kéjébe a természet egyik legszebb, legcsudásabb látványa. Ilyesmit a tájképfestő el nem ejthet.

Mit mondjunk végül a *technikai kivitelről*? A modern festők egy jó része valamint a szépet kerüli, tájban, emberben egyaránt, úgy a gondos kivitel is perhorreszkálja. Pedig csak a közellátó előtt mosódik el a távolságban minden. Sok modern impresszionista képre ráillik az elnevezés: közellátó művészet. Midőn azonban ezt hangsúlyozzuk, másrészt az egyéni szabadságnak, önállóságnak, mely az u. n. esetkezeltésben nyilatkozik meg kell adnunk a magáét. Rubens vagy Munkácsy széles esetkezeltésük nem tüntet föl közellátó művészetet. Itt az olajfestészet a monumentális művészet

jellegét ulti magára s nagyságának megfelelő, nem kicsinyeskedő modort követel. De mit mondjunk azokról az alig négyszög lábnyi vásznakról, melyek még színvázlatnak is pongyolák, elnagyoltak s a bevégzett mű igényeivel lépnek föl! A hanyagságot, az eredetiség és zsenialitás köpenyével takaródzó lustaságot kimélti vétek.

Azonban félek, hogy átlépek a korlátokat, melyek között kellett volna föladatomat megoldanom. Mentségemül szolgáljon az, hogy nehéz az embarras de richesse-szel megküzdeni. Még csak egyet. Mind azok az iskolák, a melyekről szólottam, nem a haza földén virágoztak; művészeink, világhírűek voltak és vannak, de magyar művészet, magyar haza talaján nőtt nem igen van, vagy még csak most fejlík. Adja Isten, hogy közönség és a művészek együttes munkája árán teljesedjenek Goethe szavai melyeket egykor a művészekhez írt: »Töltsék meg szellemüket és kedélyüket századuknak eszméivel és érzelmeivel s a műremek magától létrejön.«
Ha majd így önkényesen fog kinőni a magyar földből magyar műveltség talajából a művészet, mint annak legszebb virága, akkor elmondhatja nem csak a festő, de vele együtt érző, együtt alkotó közönsége is, amit Corregio mondott egykor Rafael Sz. Czecciliája előtt, a diadalmas önértet ujon-gásával: Anche io sono pittore, én is művész vagyok.

Rosenberg Gyula: A Merán grófok.

Polónyi: Hát az szukcesszor? (Derütség tetszés). Nem is jutott senkinek eszébe, Deáknak sem a kiegyezéskor, hogy az osztrák főhercegi rang külön minősítvény, a mint ezt most ki akarjuk mondani. Ha 1723-ban a miniszterelnök és Horánszky felfogása érvényben lett volna, a József ágára nem lehetett volna kiterjeszteni a trónöröklést, mert két leánya — 1723-ban már nem volt főhercegnő, mert mind a kettő férjnél volt, le is mondott jogairól. Hogy lehetett még is József két leányának ivadéka jogos a trónöröklésre (Tetszés) És hogy lehet ezzel szemben arra, az álláspontra helyezkedni a melyen most van a miniszterelnök és Horánszky? Hiszen Horánszky arra hivatkozott, hogy a hitbizományokra nézve is kikötötték az egyenrangú házasságot. De mikor? A legsötétebb abszolútizmus idejében.

Horánszky: Lári fári. Törvényben van.

Polónyi: Ha a javaslatból törvény les eskszik, hogy azt nem fogja megtartani.

Horánszky: félremagyarázott szavait igazítja helyre.

Az ülést holnap folytatják.

Megyei közügyek.

Biharvármegye közigazgatási bizottságának ülése

Biharvármegye közigazgatási bizottsága tegnap, hétfőn délelőtt tartotta rendes havi ülését.

Beöthy László főispán elnöklete alatt jelen voltak:

Szunyogh Péter alispán, Papp János főjegyző, Wallner Ödön t. főügyész, Sipos Orbán kir. tanfelügyelő, Nagy Géza kir. ügyész, Varró Domokos kir. főmérnök, Hraniczky Károly árvaszéki elnök, Major Lajos kir. pénzügyigazgató helyettes, Szunyogh Szabolcs, idősb Markovics Károly, Radnai Farkas, Szabó József, Hegyesi Márton, Keszthelyi Zoltán t. főjegyző, Czifra Kálmán, dr. Balog Elemér és Jancsó Károly aljegyzők.

A bizottság új tagjai.

Az ülés megnyitása után Beöthy László dr. főispán jelentette, hogy a nagyváradi kir. államépítészeti hivatal vezetését Varró Domokos kir. főmérnök vette át, akit üdvözölve új állásában a bizottságnak bemutatott, a ki néhány szóval megköszönvén a főispán üdvözlését, kifejezte, hogy igazságos munkára való törekvés vezet működésében.

Bejelentette még az elnök, hogy az igazságügyminiszter Nagy Géza kir. ügyész akadályoztatása esetére Pop Aurél kir. alügyészt bízta meg, hogy a közigazgatási bizottságban a kir. ügyészséget képviselje.

A bejelentéseket a bizottság tudomásul vette.

Egészségi viszonyok a vármegyében.

Az alispán jelentését terjesztették be azután, mely a vármegye egészségi állapotát tünteti föl október hóba. A egészség viszonyok e jelentés szerint kedvezőtlenebbek voltak, mint az előző hóban. A megye orvosai ugyanis 3962 beteget, vagyis 71-el többet gyógyítottak, mint szeptemberben.

Az adózás.

A pénzügyigazgatóság az adózásról tett jelentést. Egyenes adókban szeptember hó folyamán 76,590 kor. 25 fil. folyt be, hadmenetességi díj czimén 8578 kor. 71 fil., jogilleték 105,039 kor. 32 fil., fogyasztási és italadóban 315,971 kor. 16 fil., bélyegjövődék czimén 180,032 kor. 72 fil. folyt be Biharvármegye területén az adóhivatal pénztárában:

A vármegye iskolái.

Sipos Orbán kir. tanfelügyelő jelentette ezután, hogy a hivatal résztvett a Bihar-Diószegezen a tanítók részére rendezett borászati és szőlő-

szeti tanfolyan vizsgáján és meglátogatta Bihar-Diószegezen az iskolákat és Belényesen a gör. kath. polgári leányiskolát. Intézkedést nem igénylő jelentését tudomásul vették. Ezen felül a kir. tanfelügyelő több miniszteri rendeletet terjesztett elő, melyek szerint némely iskolát fentartó részére államsegélyt engedélyezett a miniszter.

Az utak állapota.

Varró Domokos kir. főmérnök tette meg ezután a jelentését, mely szerint az állami és törvényhatósági közutak jó karban vannak. Jelentette még, hogy Kikinday Gyula kir. főmérnöktől október 25-én vette át az államépítészeti hivatal vezetését.

Az ügyészség rabjai.

Nagy Géza dr. kir. ügyész jelentése szerint október végén 160 férfi és 26 nő, összesen 286 fogoly volt letartóztatva a kir. ügyészség fogházában, a honnan 23 vizsgálati rab szabadult ki a múlt hó során.

Azután a folyó ügyeket intézték el, a miniszteri leiratokat vették tudomásul, mire az ülés véget ért.

Kultur-palota Nagyváradon.

— A pénz- és gazdasági bizottság ülése. —

Nagyvárad város gazdasági és pénzügyi szakbizottsága tegnap délután ülést tartott.

Dr. Bulyovszky József polgármester elnökolt; jelen voltak:

Dr. Hoványi Géza, dr. Várady Zsigmond, Kunz Gusztáv, Hegedüs Géza, dr. Moskovits József, Bordé Ferencz, Komlóssy József, Milibák József, Aufricht Mór, Rimler Károly, Busch Dávid, Beczkay Lajos, Szüts Dezső, Ragány János, dr. Döry Ferencz.

Házhelyet kérnek.

Bordé Ferencz gazdasági tanácsnok előterjesztette, hogy a nagyváradi kereskedelmi és iparkamara a színházi díszletraktár mellett levő telket kamarai székház helyéül kérte. A nagyváradi ipartestület pedig ugyanezen területet ipari áruccsarnok céljaira kéri. Az előadó véleményében kifejti, hogy tekintettel a város anyagi helyzetére, a kért területet nem adhatja át a város. A Nagypiaczon a kereskedők társulatának megfelelő ház helyet adott ingyen s akkor azt hangoztatták, miszerint ebben lel otthont minden kereskedelmi intézmény. — Az ipartestület szintén nyert már a várostól területet; a most kért hely különben sem alkalmas áruccsarnoknak. Javasolja, hogy nyilvános árlejtés útján értékesítsék a szóban levő ház helyet.

Dr. Hoványi Géza megjegyzi, hogy a Kereskedelmi Csarnok és kereskedelmi kamara két külön álló dolog. A kamarát a város állandóan segíyezi s e szerint kötelességének megfelelően.

Dr. Várady Zsigmond örömet fejezi ki, hogy vezérlő embereknél látja, miszerint nincsenek áthatva egy-egy hozzájuk közel álló intézmény érdekétől, hanem védik a város pénzügyi érdekeit. Sem a kamara, sem az ipartestület nincsen úgy eladósodva, mint a város. De teljesen osztja az előadó véleményét s ezért más szempontból szólal fel. A kérdéses telek ára folyton emelkedik, azt tudja, de magánosoknak nem bocsátaná át a területet pénzért sem. Azt ajánlja, hogy az árverést ne sietessék. A kérdéses hely a legszebb pontja Nagyváradnak s ha most nem tartjuk fenn valami közintézménynek, majd később drága áron kell visszaváltani. Éppen azért is érdemes az eladással várni, mert az értéke növekszik. Most pang minden ipar és kereskedelem; de hisz ez megváltozik. Hiányzik még

Nagyváradon egy közintézmény: egy közigazgatási székház. Ez is fontos majdnem annyira, mint az iskola. Felemlíti ezután, hogy Szegeden a kultur-palota magában összefoglalja az összes közművelődési intézményeket. Egy nagy nevű kanonok: Somogyi 60,000 kötetes könyvtárt adott Szegednek. Lehet ilyen bőkezű férfi Nagyváradon is. Ha volna kultur-palotánk, bizonyára akadnának olyanok, akik végrendeleteikben megemlékeznének erről. De magát a várost is emelné egy ilyen közintézmény, a melyhez a különféle egyetek is hozzájárulnának. Konkrét indítványt nem tesz, csak felemlítette az általa mondottakat, hogy gondolkozzanak felette. Az árverést ne sürgessék. Egyébként a kérelmek elutasítását helyesli.

Dr. Hoványi Géza teljesen átérzi egy kultur-palota szükségét, de a kérdéses helyen lehetetlen annak a felépítése, mert kicsi a terület. Álmát képezi, hogy a Knapp, Fekete, Róth és Grámm házak területe szabad tér lenne, de ez nem valószínű meg. Helyesebbnek tartaná, hogy az Ipolyi muzeum épületét bővíték ki kultur épületnek. Szegeden is sok évig vártak, míg egy nagy ember óriási adományt tett. Nagyváradon is volt egy férfi, aki az alapot letette. Majd azt fejtegeti, hogy helyes-e most a telek eladása. Hisz a miniszter kikötötte, hogy a telek eladása csak a miniszter engedélye alapján történhet. A tanács és a polgármester gondolkodjanak, hogy helyes-e most a terület eladása. Ha mielőbb építenek ezen helyre, ez a környékre is hatással lesz s emelkedik az adóalap. Eklatáns példa erre a Nagypiacz, hol a Csarnok után csakhamar kiépült egy sereg nagy épület. Még ha most olcsóbban adják is a területet, nyerne általa, mert a környéken az adóalap növekszik.

Busch Dávid a dr. Hoványi véleményét helyesli, mert csak lakházat lehet építeni a kicsi területen. Az értékesítésre most van a legalkalmasabb időpont.

Dr. Várady Zsigmond védi előbbi álláspontját. Csak a kezdet legyen meg, a fejlődés magától jön. A Muzeum nem alkalmas helyen van.

Dr. Döry Ferencz a telek mielőbbi eladását helyesli, mert most van erre a legalkalmasabb időpont. Kulturpalotának kicsiny a hely. Beczkay Lajos és Milibák József hozzászólása után Aufricht Mór azt óhajtja, hogy mondják ki, miszerint a telekre 2 emeletes házat is lehet építeni.

Busch Dávid semmi esetre sem tartja megengedhetőnek, hogy kétemeletes épülettel a színház kinézését törpítsék el.

Ragány János indítványozza, miszerint a mérnöki hivatal mutassa ki, hogy szépészeti tekintetek megengedik-e a telekre két emeletes palota építését.

Komlóssy József azt javasolja, hogy az árverés feltételei a közgyűlés határozata alá kerüljenek.

A szakbizottság kimondotta, hogy úgy a kamara, mint az ipartestület kérelmét utasítsa el a város s az árverési feltételek a szépészeti és közlekedési szakbizottság meghallgatása után a közgyűlés elé terjesztessék.

Az ülésnek még egy tárgya volt.

Mátray György nyugalmazott számtiszt kérvényében 100. korona évi nyugdíjának kegydíj czimén 1200 koronára leendő kipótlását kéri.

Bordé Ferencz tanácsnok, előadó kijelenti, hogy teljesen kifogástalanul 28 évig szolgált a kérvényező, azonban tekintettel a város mostani anyagi helyzetére, a kérelem nem teljesíthető.

Milibák József a kérelem támogatása mellett, dr. Hoványi Géza pedig ellene szólalt fel s a szakbizottság nem véleményezi a kérelem teljesítését.

Ezzel véget ért az ülés.

A Szigligeti Társaság ünnepe.

A nagyvárad Szigligeti Társaság vasárnap, november hó 4-én délelőtt tartotta felolvasó ülését.

A közönség nem fordított olyan figyelmet az élvezetes irodalmi ünnepély iránt, mint amilyent megérdemelt volna. Kis számu, de előkelő közönség jelent meg a kir. kath. jogakadémia disztermében az ünnepélyen.

Rádl Ödön elnök rövid, szép beszédben mondott köszönetet a közönségnek azért az érdeklődésért, amivel a város művészeti eseményét, a képtárlatot kísérte és látogatta.

Az elnöki megnyitó után a papnövelde tanári karának tudós tagja: dr. Némethy Gyula olvasta fel jeles munkáját: »Mi is vagyunk művészek« cizmen. A kitűnő dolgozatot tárcza rovatunkban közöljük.

Az ünnepély programjának utolsó pontját Hajós Izsó felolvasása töltötte be. »A képtárlat tanúságai«-ról cseveg ügyesen és tanulságosan. A csinos felolvasásból közöljük a következő részt:

Ugy értünk-e a művészethez, mint a szántás-vetéshez, mathesishez, egy komplikált gép-szerkezethez vagy a pudling-készítéshez? Értelmünk dolga-e egyáltalán »érteni« a művészethez? Valamely különös tudás, mélylégszerűség avat-e be a művészi szépség misztériumába? Távolról sem. Akként értünk hozzá, amint lelkünknek megadatott gyönyörködni abban, ami kellemes, megnyugtató és fölemelő. Veltünk született köztulajdon érteni a művészethez. És — hála érte Ruskinnek — ma már létezik egy törvényerőre emelt nem scholastikus széptani igazság, melyet minden ép emberi lélek, mint műizlése biztos irányítóját, minden műalkotás előtt, melynek tárgya ismeretkörét esetleg meg nem haladja, helyesen alkalmazni képes. Ez az igazság az, hogy minden szépműből emberi léleknek kell emberi lélekhez szólani. Első sorban tehát azon fordul meg minden, szép mondani valót szépe, jót jól és igazat hiven mond-e el nekünk a művész, ecsetnek vagy vésőnek nyelvén beszélő ember-társunk? Ha mindezt megteszi, másodsorban művészetének nemesi levelét abban kell keresnünk, vajjon a saját érzelmi világából: hangulatából, szeretetéből, humorjából, életkedvéből, könyörületéből stb. bele tud-e vegyíteni prímeibe, vonalaiba és alakjaiba annyit, a mennyit egy nemesbbfajta léleknek a megfejtett tájkép, jelenet, vagy arcz eredeti valósága előtt érezni kellett és a mennyit nekünk szemlélőnek is e valóság művészi másolata előtt, hogy abban igazán gyönyörűségünket találhassuk, éreztünk kell. Vonatkozik e törvény a fantázia önkényesebb sugalmazásaira is. Egészséges művészi képzelet valóságnak látja vizióját, való érzésekkel kíséri álmoképeit, művészetének dolga, benntünk ugyanazokat utánrezgésre költetni.

Az élvezetes felolvasó ünnepélynek déli 12 óra után volt vége.

Nagy szerencsétlenség.

— A váradi határban. —

Tegnap a nagyvárad határban egy szegény ember véletlen szerencsétlenségnek esett áldozatul.

A nagyvárad i. sz. káptalan micskei uradalmából Móza Tógyer rogozi születésű csordás bent járt Nagyváradon s télire való káposztát és zöldséget vásárolt.

Az igásszekér meg volt rakva káposztával s ennek tetején ültek Móza Tógyer csordás, továbbá Kiss Tógyer tehenész és Nagy Lajos szentjánosi lakos, akik közül ez utóbbit sziveségből vette fel a szekérre a csordás.

A Réten, a Fácán-soron igyekeztek hazas mivel szemben igyekezett velük egy másik szekér, mire a nehéz, igásszekér balra tért

Szerencsétlenségre azonban olyan közel ment a jókora part szélére, hogy az esőzéstől meglazult föld leomlott s a szekér bele fordult a két méter mély árokba.

A kocsin levő szegény emberek belefordultak a vízbe.

Ugy Kiss Tógyer, mint Nagy Lajos kisebb sérüléseket szenvedtek s csakhamar előkerültek a szekér alól, azonban Móza Tógyer olyan szerencsétlenül esett a szekér alá, hogy a szenvedett nagy sérüléseken kívül a feje a vízben volt.

Csakhamar igyekeztek kimenteni a szegény embert életveszélyes helyzetéből, mire azonban előhúzták, már nem volt benne élet.

Lőrinczy Gyula rendőrbiztos azonnal be szállította a városi bonczházba. Az orvosi vizsgálat során kiderült, hogy a szegény embernek eltört a dereka.

A három ember a nagyvárad piacson, a káposzta vásárlás után pálinkázott s a szörnyű véget ért csordás is kissé pityókos volt.

UJDONSAGOK.

* **Királyi kihallgatás.** Ő Felsége a király tegnap délelőtt tíz órakor a királyi várakban adott általános kihallgatásán megjelentek: Vaszary Kolos hercegprímás és Schlauch Lőrincz nagyvárad püspök, bibornok, Csáky Albin gróf, Ernuszt Kelemen, Kemény Kálmán báró, Schwitzer Lajos lovag és Fiedler Ferdinánd báró tábornok, Catinelli Miksa altábornagy titkos tanácsosok; továbbá Nagy Ferencz államtitkár, Bihar Ferencz, Csesznák Benő, Koller Albert, Makoviczka Alfonz altábornagyok; Juda Albin, Urbán Ede és Ziegler Alfréd lovag vezérőrnagyok, Dietrichstein Hugó herceg, Pawetz Emánuel, Karg János báró, Kirchbach János báró, Rohm Alfréd lovag, Szilágy Béla, Fremmel József, Greivicsich Emil ezredesek; Wessely Károly lovag alezredes és Kerzl József dr. fő-törzsorvos, Zichy Ödön gróf, Apor Sámuel báró szárnysegéd, Károlyi Gyula gróf kamarások; azután Barlovác György szerb főkonzul, Ludvigh Gyula m. kir. államvasutak elnökgazdátja, Bárdossy Jenő főispán, Libits Adolf és Schwartzner Ottó dr. udvari tanácsosok, Kohl Medárd pápai prelátnak, Denk Oswald dr. pénzügyigazgató, Petz Lajos főorvos és Szvacsina Géza polgármester.

Az általános kihallgatások előtt Ernuszt Kelemen letette a titkos tanácsosi esküt Ő Felsége kezébe, a mely szertartásnál Goluchowski gróf külügyminiszter és Apponyi Lajos gróf magyarországi udvarnagy működtek közre, azonkívül Schultheis ndvari és miniszteri tanácsos, ki az eskümintát felolvasta. Továbbá magánkihallgatáson fogadta Ő Felsége Gaston herceget, eu-i gróft és a spanyol katonai attasét Centagus alezredet.

Délután katonai jellegű udvari ebéd volt. A király holnap délutánig marad a fővárosban s visszatér Gödöllőre, a honnan csütörtökön reggel utazik vissza Budapestre.

* **Személyi hír.** Eckerman Ede miniszteriumi műszaki tanácsos a honvédlaktanya építésének megvizsgálására tegnap délelőtt Nagyváradra érkezett.

* **Baj a kaszárnyákkal.** A báró Fejérváry honvéd huszár laktanya parancsnoksága jelentést tett Nagyvárad városához, hogy a laktanyában levő kutak közül kettőnek a vize meglazult s a lovak itatására nem alkalmas. A vegyvizsgáló állomás kimutatta, miszerint a kutak vize a lovak részére megfelelő. Busch Dávid főmérnök azt kifogásolja, hogy a kutak mellett összehalmozott trágyadombok vannak s ezek rontják meg a kutak vizét. Ilyen értelemben ír át a városi tanács a laktanya parancsnokságához.

* **A királyné nótája.** A téli kiállításra Márk Lajos festőművész érdekes képet festett a királynéről. Megörökítette azt az epizódot, a mikor a feledhetetlen királyasszony a millénium után leányával, Gizella kir. hercegnővel a városligeti Royal-pavillon terraszán ebédelt és elmélázva hallgatta a cigányzenét. A kép már elkészült s tegnap Ferenczy Ida asszony, a néhai királyné kedvelt felolvasónője is megnézte és megdicsérte a művész megindító hatású művét.

* **Több világosságot.** Sok panasz volt már a nagyvárad közvilágítás ellen, különösen ahol a drága de rosz petróleummal világít a város. Nagy-Pereczes-utca az utóbbi időben igen szépen fejlődött, de azért a világítása ma is egy-két petroleum lámpából kerül ki. Kepes L. Miklós kir. törvényszéki bíró, mint nagy-pereczes-utcai lakos tegnap kérvényt nyújtott be Nagyvárad város tanácsához, amelyben rámutat arra az állapotra, amely Nagy-Pereczes-utczán van s négy lámpának a felállítását kéri.

* **A Felséges nép.** Ujabb időben, a színházba járó közönségnek alaposan elveszi valami a kedvét. Nem az előadás, hanem az előadást végig élvező karzati közönség. Különösen tapasztalható ez a vasárnapi előadásoknál, mikor egész fennhangon folytatott beszélgetések, sokszor élénk tetszésnyilvánítások zavarják az előadás menetét. Sőt ujabbban, míg lent a játék folyik, fenn szinte hajba kapnak egymással és zajos kiabálással szólítják a rendőrt igazuk védelmére. Ez türethetetlen állapot már annyiban is, mert a darabot élvezni vágyó közönségnek nemcsak hogy elvonja a figyelmét az előadásról, de még a zajtól nem is lehet hallani semmit. Üdvös dolog lenne nagyon, ha erélyes közbelépéssel meg lehetne védeni az előadás komolyságát. Avagy a rendőrség nem azért van a színházban? Ha igen, ugy a közönség nézetét tolmácsoljuk, ha felkérjük, hogy jövőre az ilyenektől lehetőleg mentve legyünk.

* **A város ingatlanainak biztosítása.** A Szigligeti-színház és bérbazár tűzbiztosítását Nagyvárad városa a bécsi Elemi biztosító intézetnél biztosította. Az első magyar általános biztosító társaság, amelynél a város összes épületei biztosítva vannak, az összes biztosítókat felmondta a városnak. A városi tanács megbizta a gazdasági tanácsnokot, hogy a biztosításokra vonatkozólag az ajánlati tárgyalást tartsa meg, a mérnöki hivatal pedig készítse el a szükséges adatokat.

* **Elbocsátott napidijasok.** Már többször említettük, hogy a kitűnő városi gazdálkodás által teremtett sajnálatos pénzügyi állapotok Nagyváradon a szegény városi dijakok rovására fog menni. A polgármester 12 szegény embert bocsátott el most, a tél elején, s 26-nak pedig leszállította a napidiját. De még ez sem lesz elég. Ragány János főszámvevő elkészítette a kimutatást, amely szerint csak ugy kerülheti el a város a deficitet, ha még 12 napidijast elbocsátanak. Tehát 24 szegény ember, illetve majdnem ennyi szegény család lesz kitéve a tél nyomorának.

* **Pangás a költészetben.** A Magyar Akadémiai Értesítő legujabb (októberi) számában a Bulyovszky-jutalom sorsáról a következő épületes adatok vannak: A Bulyovszky-jutalom (400 frt) 1889. év. Beérkezett 21 pályamű: a pályázat eredménytelen maradt. — 1891. Beérkezett 11 pályamű, de a jutalom nem volt kiadható. — 1893. Beérkezett 12 mű, de a jutalom nem volt kiadható. — 1895. Beérkezett 14 pályamű, de a jutalom stb. stb. — 1897. Beérkezett 21, de a jutalom stb. stb. — 1899. Beérkezett 18 pályamű, de a jutalom stb. stb. — Azaz 1898-ban mégis kiadták Gyulai Pál költeményei harmadik kiadásának. — Szépen vagyunk. Most már vegyék elő a második ki-

adást, jutalmazták azt is; ha ismét nem jelentkezik érdemes író, üssék le a 400 pengővel az első kiadást. Aztán vegyék elő a nevezetesebb szerzők többi kiadásait s bunkózzák le a kiadásokat sorban a 400 pengő forintokkal, aztán évek során nem lesz meddő a pályázat a magyar költészetben.

* **Hymen-hír.** *Hosszu*, Gyula az irázi pusztai állomás főnöke f. hó 4-én este tartotta eljegyzését *Balogh* Irénkével, *Balogh* Viktor városi adóhivatali tisztviselő bájos és művelt leányával.

* **Beöthy Algernon temetése.** *Beöthy* Algernon temetése tegnap délután 3 órakor volt Felcsuthon. Az esős idő dacára az elhunyt igen sok barátja ment az 1 óra 45 perczkor induló vonattal Felcsuthra és miután Bicskéről Felcsuthra más összeköttetés nincs; a kormány a képviselőnek külön vonatot bocsátott rendelkezésükre. Budapestről indultak: *Beöthy* László főispán, *Szunyogh* Péter alispán, egy tiztagu belényesi küldöttség *Thury* Ignác közjegyző vezetésével, *Dimándy* Miklós esperes, *Rednik* Gábor belényesi főszolgabíró, *Andrástfy* tábornokszernagy, a képviselők közül *Vöröss* László, *Gajári* Ödön, *Dániel* Gábor, *Arányi* Miksa, *Köszeghy* Sándor, *Fassie* Tódor, *Serbán* Miklós. A református lelkes imája után *Dániel* Gábor, a képviselőház alelnöke képviselőtársai és barátai nevében igen meghatározó beszédet tartott, melyben kiemelte az elhunyt kedélyének, mélységét, barátai iránt tanúsított ragaszkodását és családjához való véghetetlen szeretetét. Akit *Beöthy* szeretett, azt lelke és nagy szive mélyéből igazán szeretete. A beszéd igen nagy hatást tett a jelenlévőkre. Koszorút tettek a koporsóra: az özvegy, *Beöthy* Pál és neje, *Tamássy* Árpád és neje, *Vecsey* Oláh Miklós és neje, id. *Tamássy* József és neje, a képviselőház volt jegyzőjének, *Biharmegye közönsége*, *Tisza* Kálmán és neje, a jó barátok felírásával, a *vaskői* járás közönsége, szeretett képviselőjének, az *ugrai* választókerület, volt képviselőjének, *Teleszky* István és családja, dr. *Arányi* Miksa és *Szunyogh* Péter és családja, *Beöthy* László és neje, kedves Adzsi bácsinak, *Etel*, szeretett nagybátyjuknak: *Miklós* és *Sára*, *Zay-Lubich* Ika, *Jurenák*, Imre, *Markovits* Antal és családja, *Baranyi* Zsigmond és gyermeke, *Margit*, Misi és gyermekeik, a legjobb sógornak: *Julis* és *Irénke*, *Fassie* Tódor és neje, a belényesi választókerület, szeretett képviselőjének, *Örley* Kálmán, *Tamásfalvi-Thury* Ignác stb.

* **Átköltözött csendőrőrs.** A bihari csendőrőrsöt a szárnyparancsnokság áthelyezte Kis-Szántó községbe. Az őrs november hó 1-én költözött át új állomására.

* **Tiszti főszemle.** A főszemle áll egy hivatalos és egy nem hivatalos részből. Az első külön tartatik meg a közös, külön a honvéd hadsereg vitéz tartalékos tisztjei számára. A közösök a várban gyülekeztek össze, a hol *Pollák* százados rövid beszéd után felolvasta a legutóbbi főszemle óta érkezett rendeleteket és a szabályzatváltozásokat, a honvédek pedig a helybeli honvédparancsnoksági épületben jelentek meg. A hivatalos rész után jött volna a sokkal kellemesebb nem-hivatalos rész, a korzózás a csillogó egyenruhában, kardok merész csörömpölése, daliás tisztelgések az ismerős és mosolygó hölgyeknek, a mely az idén -- sajnos -- mind elmaradt. A kegyetlen eső hazakergette a sok hadfit s a korzón bizony tegnap is csak lucskos cibilek járkáltak. Azok közül is csupán azok, a kiknek muszáj volt.

* **A braganzai herceg váltóügye.** A braganzai herceg váltóügyében a főkapitányság ma a következő hivatalos jelentést adta ki:

»A braganzai herceg kárára elkövetett váltóhamisítás miatt folyamatban levő rendőri nyomozás során a betartóztatott *Lukács* (Lefkovic) Mátyás az ügy előadójánál, *Bérczy* kapitánynál kihallgatásra jelentkezvén, ott jegyzőkönyvi felhatalmazást adott ügyvédjének, *Hartmann* Sándornak, hogy követelése kiegyenlítésére a braganzai hercegtől 4000 koronát fogadjon el és annak fejében lemond a 40,000 korona igényléséről és a hercegnek a különben rendőrileg lefoglalt 40,000 koronás váltót kiadni kívánja. A herceg képviselője ebben megnyugodott. A rendőrség azonban, miután a váltóhamisítás hivatalból üldözendő, az eljárást *Lukács* és társa ellen folytatja.«

Igazságszolgáltatás.

Gyilkos Don Juan. *Dudás* Juon 13 éves suhancz legény mintegy két esztendőn udvarolt *Belényes-Örvényes* falu egyik szép leányának, *Hecskó* Juliánnak. Abban a hitzemben volt, hogy rajta kívül senki sem tetszik a leánynak; nem szeret mást, csak őt. De ebbeli reményében keservesen csalódott, mert a leány jobb szemmel nézett *Iszpáz* Péterre. Később vette ezt észre *Dudás*, de a midőn megtudta, hogy megksalta az, akit ő szeret, sőt bosszút forralt. Megleste ellenfelét egy este, mikor az szerelmeséhez, ment s vadászfegyverével, melyet a lesre magával vitt, úgy lötte szíven *Iszpáz*, hogy az mindjárt meghalt. A gyilkos szerelmest rögtön elfogták s azóta vizsgálati fogságban ül. Az esküdtszéki főtárgyalást a kir. törvényszék e hó 19-ére tűzte ki.

A szili-pusztai rablógyilkosság. A Nagy-Szalonta mell fekvő Szili pusztán elkövetett kettős rablógyilkosság bűnyűjében, melyet annak idején részletesen ismertettünk, az esküdtszéki főtárgyalás e hó 26-án lesz. A vádlott *Balogh* Béla, védőül *Dr. Wavrek* Kálmánt, a nagyváradi ügyvédi kar egyik jeles kriminalistát kérte föl. Az ügy tárgyalása körülbelül 3-4 napot igénybe fog venni.

SZÍNHÁZ.

HETI MŰSOR.

Kedd: *Kertészleány* (Örley Flóra föllép-tével).

Szerda: *Bőregér.*

Csütörtök: *Házi béke* (előszőr).

Péntek: *Kis szökevény* (előszőr).

Szombat: *Kis szökevény.*

Vasárnap:) d. u.: *Hőfőherke,*
) este: *Két pisztoly.*

Vasárnapi előadások.

Délután megint *Somogyi* Béluska gyönyörködtette kortársait ügyeskedéseivel. Akkora gyerek mint az öklöm s olyan biztosan mozog a deszkákon s olyan komolysággal hajlik meg a tapsoló közönség előtt mint valami öreg kollégája.

Este a Falurosszát, a mindenki által ismert és mégis örökké hódolat tárgyát képező kiváló virágát a magyar népszínmű kertjének elevenítették fel.

A nézőtér egészen megtelt s mint az vasárnap este szokás, meglehetősen sűrűn és zajosan adott kifejezést tetszésének. Különösen sok tapsot kapott a *Pintér*-pár. *Pintér* igazi törülmetszett paraszt legény volt, magyaros játékkal, gyengébb énekkel, a miben a zenekar figyelmetlensége hibás. *F. Szép* Olga és *E. Kovács* Mariska érzeses játékkal, *Örley* Flóra a nótákkal keltett nagy tetszést, míg *Bérczy* Gyula (Gonosz Pista) sok jóízű mókával tartotta derűltésgben a közönséget. Ellenben a kar gyengén működött.

Bibliás asszony. A szintársulat operett személyzete élénk gonddal készül a *Bibliás asszony* címűn agyhatásu, rendkívül dalamos zenéjű operettre, mely a Népszínházban egy szezonot élt túl, s maig is egyik legvonzóbb műsordarabja a színháznak. Az operettnek tárgyát szerzője *Lipót* belga király kalkndos életéből merítette, s már ez a körülmény is nagy érdeklődést keithet a darab iránt, melynek e hóban lesz a bemutatója Nagyvárad színházában. Az operett tényező szerepei *Fyrrai* Ferike, *Lányi* Edit, *Pintér* Imre, *Nyáray* Antal, *Erdélyf* Miklós, *Bérczy* Gyula, *Bognár* János, idős *Sághi* Zsigmond és *Madar Pista* közt oszlanak meg. A darabot *Pintér* Imre rendezni.

Változás a műsorban. A hét műsorában változás történt, amennyiben *Thury* Zoltán drámája: a »Katonák« helyett *Strausz* pompás operettje: a »Bőregér« kerül színre, szerdán este. Az operett fő szerepeit *Balláné* Csik Irén, *Forrai* Ferike, *Lányi* Edith, *Nyáray* Antal, *Pintér* Imre, *Perényi* József, *Bérczy* Gyula és *Erdélyi* Miklós játssza. A játékrénd egyébként érintetlen maradt, és e szerint ma, kedden a »Kertészleány«-t ismétlik meg *Mikaela* szerepében *Örley* Flórával, csütörtökön a *Nemzeti* színház kedvelt repeatoár darabját, a »Házi béke« című nagy sikereket ért vigjátékot mutatják be, pénteken pedig a »Kis szökevény«-nek lesz a premiérje, s a látványos, nagy operettet szombaton megismétlik.

Kis Szökevény. Előre láthatóan zajos, maradó sikere lesz a »Kis szökevény« című látványos, mozgalmas operettnek, színházunk pénteki bemutatójának. A darab diszleteit, melyek rendkívül hatásosak lesznek, éjjel-nappal készítik a festőteremben. Az igazgatóság Bécsből érdekes küldeményt kapott: Egy hatalmas kasirozott lovat, melynek igen mulatságos szerep jut a *Kis szökevényben*. A reflektorok is megérkeztek már, melyek a fényhatást fokozzák, amire ugyancsak nagy szükség lesz ebben az eleven élettől lüktető operettben. A színpadra szökökutát is helyeznek el, melyek vizét tömlőkön szivattyazzák az emeletre.

A darab főbb szerepeit a társulat következő tagjai játsszák: *Kis szökevény* — *Forrai* Ferike, *Carmencitta* — *Lányi* Edit, *Alice* — *Szohner* Olga, *Jockey* — *Bérczy* Gyula, a barát — *Szilágyi* Dezső, *Szép* Luig — *Gáti* Kálmán, *Olasz* énekes — *Perényi* József. A darabot, melynek különösen harmadik felvonása nyújt meglepően szép képet (velencei karnevált) *Somogyi* Károly igazgató maga rendezi. A tánczokat *Bércziné* Horváth *Irma* tanítja be.

Blaháné örökös szerződése. *Blaha* Lujza ünneplésének méltó kiegészítését tervezi Budapesten. Erről a következőket jelenti tudósítónk: *Blaha* Lujza fényes jubileumának betelődése lesz a művésznőnek örökös szerződése a népszínházhoz. A javaslat, mely évi 12 ezer koronát kíván biztosítani a nagy művésznőnek, a népszínház bizottsága előtt fekszik s mint értesülünk, a jubileumi ünnep hatása alatt az intéző körök megígérték hozzájárulásukat a méltó terv megvalósításához.

REGÉNY-CSARNOK.

Isten nélkül.

Történelmi elbeszélés.

Irta: V. B.

I.

1.

Mindkett en királyi családból származtak. *Johanna*, *Róbert* nápolyi királynáa volt az unokája, *Eudre* meg *Károly* *Róbert* magyar királynak a fia. A nápolyi király azt akarta, hogy az unokája, *Johanna* *Endrének* legyen a felesége s hogy *Endre* legyen a nápolyi király. Azért követeket küldött a magyar királyhoz. *Károly* *Róbert* örömmel fogadta az ajánlatot s kész volt fiát, *Endrét* *Nápolyba* vinni. Ezer-

háromszáz harminczhárombya, julius havában indult a nagy utra. Kihéretében voltak Csanád esztergomi érsek, Endre váradi és Jakab csanádi püspökök, meg számos főúr. Nápolyban nagy ünnepséggel fogadták a magyar királyt fiával és kíséretével együtt. Az épületeket piros-fehér-kék színű s a magyar király czimerét viselő zászlók ékesítették s diszes lovagjátékokat rendeztek a tiszteletükre az akkori szokások szerint.

Károly Róbert magyar király egészben hat hónapot töltött Nápolyban. Ezen idő alatt el is jegyezték egymásnak a két királyi sarját, Endrét meg Johannát. Persze csak eljegyezték, mert mind a ketten még fiatalok voltak. Mindössze hat esztendő számláltak. Hanem hát a nagy uraknál így volt akkor a szokás. Gyerekeket is eljegyezték egymásnak.

A kis Endre ilyenformán hat éves korában calabriai herceg volt. Ez volt a nápolyi trónörökösök czime.

Károly Róbert meg volt elégedve s nyugodtan tért vissza Magyarországra. Hogy azonban fiát egyedül ne hagyja Nápolyban, a magyar udvari személyzetén kívül a hű dajkát, Izoldát s Róbert magyar szerzetest rendelte melléje.

Endre urfi nem érezte magát a legjobban. Ő inkább a kíséretéhez ragaszkodott; ez hiszen természetes. Róbert király meg azt akarta, hogy a kis trónörökös a nápolyi udvar finom szokásait tanulja el, hogy megszeressék leendő alattvalói.

Endre nevelője és dajkája nagyon féltették őt ettől a nápolyi finomságtól. Jobb szerették volna, ha Endre tősgyökeres magyar marad. Azért minden befolyásukat arra használták, hogy távol tartsák a királyfit a nápolyiaktól, a minék az lett a következménye, hogy lassankint elidegenedtek tőle. Még jegyese, Johanna is. Johanna különben már kora gyermekében sajtóságot hajlamot mutatott. Könnyelmű volt. Ehhez járult még fölügyelőjének, Kataniai Filippának káros befolyása, melyet a fiatal leányra gyakorolt. Kataniai Filippa elzüllött teremtes volt s a hűség, tetszélés meg ledecség veszélyes magvait hinté el Johanna szívében. Ellenszenvvel viseltetett Endre és magyarjai iránt s a reábizott királyleány szívébe is bele csöpegtette ezt az ellen szentet. A fiatal jegyesek tehát a legkisebb vonzalommal sem viseltettek egymás iránt. Kerülték egymást s csak nagy ritkán találkoztak. Ilyenkor hidegen üdvözölték egymást s alig váltottak néhány szót. Így tartott ez mindaddig, a mig tizenhatodik évüket el nem érték. Ekkor Róbert király, a ki még a legőszintébb szeretettel vette körül az ifju Endrét, jónak látta a fiatalok egybekelését. Ugy is lett. Endre és Johanna lakadalmá megtörtént. Johanna most is a régi maradt. A házasság szentsége semmivel sem hozta közelebb Endréhez, sőt még jobban idegenkedett tőle. Attól félt, hogy Endre valósággal nápolyi király lesz, pedig maga részére iparkodott vonni rokonait is meg a nápolyi főurakat. Törekvése sikerült. Ragyogó szépsége, behízelt viselete hatott. Még a körülmenyek is Johanna kezére játszottak. Ebben az időben halt meg Károly Róbert magyar király, Endrének atyja. Ez sokat változtatott a dolgokon. A nápolyi király, kit Johanna nem szünt meg ostromolni, hogy reá hagyja a trónt, végre is engedett. Mikor közeledni érezte halálát, megcsinálta végrendeletét. Ebben Johanna unokáját nevezte ki egyedüli utódjának a nápolyi trónon, olyképen, hogy huszonöt éves koráig Sancia királynő gyámsága alatt uralkodjék, azután meg függetlenül.

(Folyt. köv.)

IRODALOM.

Stampay kath. ének- és imakönyve VII. bővített kiadásban jelent meg a jelképes minisztercsoport érdekes újításával. E kiadás már most nem csupán az ifjuság, a nép, a kántorok kézi könyve, hanem a fő papságé is. 240 oldalra terjed. Ára csinosan kötve most is 15, angolvásonban 25 kr. 11-ik könyv és kották ingyen. Kapható Köbölkuton, Esztergomgyében.

EGYESÜLETEK

Orvosok gyűlése.

— A biharmegyei orvosgyűlés közgyűlése. —

A biharmegyei orvosgyűlés tegnap délelőtt 10 órakor tartotta meg a szakülést dr. Popovits György elnöke mellett a vármegye-ház tanácstermében. A közgyűlésen nagy számmal jelentek meg a megyében működő orvosok és több vitális érdeküket érintő ügyek tettek beható diskusszió tárgyává. Ott voltak: dr. Sámson Márton, dr. Tomm Béla, Kassay Károly, dr. Comsia János, Schwimmer dr., Buder Ferencz, dr. Spitzer Sándor, dr. Kuliffay, dr. Szőke és még igen számosan.

Dr. Popovits György szívélyes szavakkal üdvözli a szép számmal megjelent kartársakat. Ezután mindjárt megejtik a tisztújítást következőleg: Elnök lett dr. Popovits György, al-elnök dr. Sámson Márton és dr. Tomm Béla, titkár és pénztárnok dr. Kassay Károly, jegyző, dr. Szőke komádi-i orvos.

Ezután a hunyadmegyei főkörorvosgyűlés átirata folytán 200 koronás alapítványt ajánlottak az orvosi segélyalap javára.

A belügyminiszter leküldötte az orvosi műtét és látogatási díj tervezetét, melyet dr. Popovits György ismertetett. A szövetség azt ajánlotta, hogy Biharmegye öt nagyobb városa, u. m. Nagy-Szalonta, Székelyhid, B.-Ujfalu, Belényes, Sarkad ép úgy, mint Nagyvárad a második osztályba soroztassék, azon községek, melyek egyúttal járásorvosi székhelyek, a harmadik, a többi községek pedig a negyedik osztályba soroztassanak.

Az Első Magyar Általános Biztosító Társaság beküldötte a biztosítási bizonyítványok díjkálájának általa készített tervezetét. A szövetség kimondotta, hogy nem egyezkedik, hanem ragaszkodik a tavalyi nagyváradai orvoskongresszus határozatához.

Élénk és beható vitát okozott a dr. Pálffy István nagybajomi járásorvos esete. Dr. Pálffy ugyanis valami orvos díjért, melyet a b.-ujfalui főszolgabíró állapított meg, Torda községet beperelte és bírósági ítélet alapján végrehajtás foganatosításával azt be is hajtotta. Torda község erre panaszt emelt dr. Pálffy ellen a vármegyénél és az alispán a tisztí ügyész véleménye alapján fegyelmi vizsgálat terhe mellett utasította dr. Pálffyt a bíróság megítélésébe is hajtott díjjak visszafizetésére. A szövetség hosszú vita után elhatározta, hogy átir az alispánhoz ezen érthetetlen és abszurd határozat feloldására.

S P O R T.

A Nagyváradai tornakör választmányi ülésére vonatkozólag a következő meghívót vették:

Tisztelettel felkérem a »Nagyváradai Tornakör« választmányi tagjait, hogy a f. hó 7-én, azaz szerdán d. u. 6 órakor a tornakör külön termében tartandó választmányi ülésen, tekintettel a tárgy fontosságára, teljes számban megjelenni sziveskedjenek.

Nagyvárad, 1900. nov. 5.

Jelinek Géza,
titkár.

MULATSAG.

A fodrászok kolonja. A nagyváradai fodrász-ifjuság egyrésze 8 egymást követő vasárnap kolon-estélyt rendez a Zöldfa termében. A múlt vasárnap kolon-estélyen 46 pár tánczolta a négyest.

KOZGAZDASAG.

A magyar buza külön jegyzése. A tőzsdetanács közzétette, hogy 1900. november első napjától fogva határidőre szóló kötéseknel magyar buza a hivatalos árjegyzőlapban külön

jegyeztessék. A határozat folytán egyúttal a tőzsdetanács az áruüzleti szokásoknak a gabonaműre vonatkozó különös határozatai 13. §-át a következőkkel egészíti ki: Magyar buza: alatt a magyar korona országában termelt buza értendő.

TAVIRATOK

Gruscha bibornok jubileuma.

Bécs, nov. 5. (Saját tud. távirata.) Gruscha Antal bibornok, bécsi érsek ma töltötte be életének 80-ik évét. Ez alkalomból az udvar, az előkelő világ, papjai és hívei nagy óvációkkal vették körül az agg főpapot, a kath. egyeteket pedig ünnepélyeket rendeztek. Impozáns volt a 130 legény-egylet által rendezett ünnepség. Ő alapította meg a monarchiában az első kath. legény-egyletet s az osztrák egyeteknek ma is ő a fővédnöke.

A trónörökös nálunk.

Pancsova, nov. 5. (Saj. tud. táv.) Ferencz Ferdinánd főherceg szombaton reggel Zimony felől külön hajóval ideérkezett és nyomban a Nédaly-féle vadászterületre hajtatott. Az első napi vadászat szép eredménnyel végződött, de a közb. jött kedvezőtlen időjárás miatt a vadászatot január elsőre kellett halasztani. A főherceg tegnap délután két órakor elutazott Pancsováról.

Az egri jogászok és a Timon-ügy.

Eger, nov. 5. (Saját tud. távirata.) A jogakadémia ifjusága beadványt intézett az ujságírók egyesületéhez, a melyben a Timon-ügyben azt kérdik, hogy összeférhetőnek tartja-e az egyesület a hírlapírói tisztességgel azt, hogy egyesek orvul támadjanak meg a sajtóban valamely családot becsületében?

Felfüggesztett főszolgabíró.

Nagy-Szombat, nov. 5. (Saját tud. távir.) A főispán Kiss főszolgabíró és Rosenbaum körorvos ellen fegyelmi vizsgálatot indított a gyógyszerész feljelentésére, mivel ettől 4000 forintot csaltak ki azzal a fenyegetéssel, hogy konkurrens patikát fognak engedélyezésre ajánlani. Mindketten lemondtak ugyan állásukról, de lemondásuk nem akceptáltatott.

Halálra ítélt kínai hivatalnokok.

London, nov. 5. (Saját tud. táv.) A Times jelenti Pekingből e hó 1-éről: A paotingfui helyettes kormányzóknak és négy más hivatalnoknak halálra ítéltése itt általános meglepetést keltett. A vizsgálat kiderítette, hogy egy paotingfui amerikai asszonyt meggyilkolása előtt gyalázatos módon megcsónkítottak. A két kínai diplomata elpusztítása magában nem lett volna elegendő megtorlás ezért a gyalázatoságért.

Öngyilkos örült.

Lyon nov. 5. (Saj. tud. táv.) Tegnap délután egy nyilván örült ember a Barnot-szobor lépcsőire állt és szónokolt a néphez. Egyszerre csak beretvál huzott ki a zsebéből és elvágta a torját. Reménytelen állapotban vitték kórházba. Kiderítették, hogy az örült egy 42 éves borbély.

Magyar Színház — Magyar Szó.

Budapest, nov. 5. (Saját tud. távir.)
A Magyar Színház megvonta a Magyar Szótól a szabadjegyet, mivel az a Rózsa-hegyi-féle ügy miatt megtámadta. A megokolásban azt írja a színház igazgatósága, hogy a helyviszonyok nem engedik meg azt, hogy kevésbé elterjedt lapok szabadhelyet kapjanak. A szerkesztőség erre egy beadványt intézett az Újságírók Egyesületéhez és az Otthonhoz, Zsoldos László, a lap szerkesztője pedig visszakérte benyújtott darabjának librettóját.

NYILTTÉR*.

Disznótör!

Kecskeméty István a Wöber szálloda bérlője

ma és minden kedden

magyaros disznótort rendez a szálloda éttermében. Pontos kiszolgálásról és jó italokról gondoskodva van.

SZERKESZTOI POSTA.

Egy olvasó. Ügyesen van megírva, de nincs egy szemnyi igazsága sem a reánk vonatkozó résznek. Már vagy két hét óta 5—6 esetben irtunk az elbocsátott városi napdijásokról. Mai lapunkban is van egy erre vonatkozó közlemény a napi hírek között.

Szigligeti-Színház.

Folyószám 23.

Idénybérlet 21 sz.

Nagyváradon, kedden, 1900. nov. 6-án

Kertészleány.

Operette.

S Z E M É L Y E K :

A király	— — — —	Nyáray Antal
Mikaela, leánya	— — — —	Órlei Flóra
Donna Skolasztika de Ballestrasz		
Camarera major	— — — —	Erdei Berta
Gaetan, Madera hercege	— — — —	Pintér Imre
Don Moszkitosz, a pattantyusok ezredese	— — — —	Bérczi Gyula
Molaresz, katona	— — — —	Perényi József
Jozefa, menyasszonya	— — — —	Lányi Edith
Baldemeró, tizedes	— — — —	Rákosy Gáspár
Anita, kertészleány	— — — —	K. Biró Anna

A holnapi előadásra jegyek előre válthatók d. u. 3 órától 5-ig a rendes nappali pénztárnál.

HELYÁRAK: Nagypáholy 7 frt. Földszinti és első emeleti páholy 6 frt. Másodemeleti páholy 4 forint. Zsólye 1 frt 50 kr. Kőrszék 1 frt 20 kr. Támlászek 1 frt. Erkélyülés 1-ső sor 60 kr., közép 2-ik sor 50 kr., oldal 2-ik sor 40 kr. II. emeleti zártszék 30 kr. Földszinti állóhely 50 kr., diák és katonajegy 30 kr. Karzati állóhely 20 kr. Egy színlap 10 kr.

Jegyek előre válthatók d. e. 10-től 12 óráig, d. u. 3-tól 5-ig. Esti pénztárnyitás fél 7, vasár- és ünnepnapokon este 6 órákor.

Színházi látások a ruhatárnál kaphatók bérbe, ára 30 kr.

Kezdeté 7 órákor, vége 10 órákor.

Holnap szerdán, nov. 7-én:

B ő r e g é r.

Operette.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántúl« eredeti távirata. —

Határidők.

Budapest, nov. 5.

Buza októberre	— — — —	— — — —
Buza áprilisra	— — — —	7.74
Tengeri	— — — —	5.04
Rózsa ápr.	— — — —	7.24
Zab ápr.	— — — —	5.54
Káposzta, repce, aug.	— — — —	— — — —

Értéktőzsde.

Budapest, nov. 5.

Osztrák hitel	— — — —	653.
Magyar hitel	— — — —	650.50
Allamvasut	— — — —	657.
Rimamurányi	— — — —	497.
Magyar jelzálog	— — — —	432.
Salgótarjáni	— — — —	— — — —
Wagon-kölcsön	— — — —	— — — —

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1900. nov. 5-én.

Magyar aranyjárdék 4%	— — — —	95.75
Magyar koronajárdék	— — — —	90.85
Magyar vasuti kölcson aranyban 4/8%	— — — —	99.50
Magyarvasuti kölcson ezüstben 2 1/8%	— — — —	98.—
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	— — — —	96.59
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	— — — —	92.25
Italméresi jog megváltási kötvény	— — — —	98.60
Horvát-szlavónföldterhermentési kötvény	— — — —	92.50
Magyar nyereséj-sorsjegy-kölcson	— — — —	164.—
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek kölcson	— — — —	139.—
Osztrák járdék papirban	— — — —	96.80
Osztrák járdék ezüstben	— — — —	96.80
Osztrák járdék aranyban	— — — —	95.—
Osztrák korona járdék	— — — —	97.50
Osztrák államsorsjegyek	— — — —	182.—
Osztrák magyar bankrészevény	— — — —	16.90
Magyar hitelbankrészevény	— — — —	666.50
Osztrák hitelintézet részevény	— — — —	662.—
Párisi vista	— — — —	95.80
20 frankos arany (Napoleon'd'or)	— — — —	19.21
Németbirodalmi márka	— — — —	117.55
London vista	— — — —	240.55
20 márkás arany	— — — —	28.50

A számközlésért felelős.

Dr. VUCSKICS GYULA.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA R. T.

Nagyvárad, Apáczai-utca 3. szám.

Művek,
folyóiratok, hírlapok,
vonalzatok,
gazdasági nyomtatványok,
egyházi, községi
és egyéb
hivatalos nyomtatványok,
k ö r l e v e l e k,
levélborítékok.

Elvállal és készít:
izléses kivitelben
mindennemű
nyomdai munkákat
jutányos árak mellett.
Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Levélfejek,
számlák, falragaszok,
báli meghívók,
tánczrendek, étlapok,
naptárak,
palaczkfeliratok,
névjegyek,
gy á s z l a p o k
stb. a nyomdai szakba
vágó nyomtatványok
készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok

raktára.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

VASUTI MENETREN D.

Érvényes 1900. évi október 1-től.

Budapest—Nagyvárad—Kolozsvár.							Kolozsvár—Nagyvárad—Budapest.							Püspök-Ladány—Debreczen—Ermihályfalva.						
	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	V. v.		V. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.		Sz. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Sz. v.	Gy. v.
Budapest ind.	6 50	8 30	1 55	5 45	9 15	—	Kolozsvár ind.	—	5 23	7 —	12 32	6 13	11 01	P.-Ladány ind.	4 06	1 24	5 35	10 —	2 29	6 08
Rákos >	7 02	8 51	2 08	6 06	9 28	—	Jegeny >	—	—	7 59	1 14	7 16	—	Debreczen >	5 14	2 33	6 26	11 44	3 36	7 41
Ujszász >	8 28	10 59	3 32	8 40	10 56	—	B.-Hunyad >	—	6 40	8 37	1 44	7 54	12 20	Ermihályfalva érk.	6 35	3 57	7 29	1 —	4 58	—
Szolnok >	9 07	11 31	4 09	9 27	11 19	—	Csucsá >	3 25	7 09	9 19	2 15	8 37	12 52	Ermihályfalva—Debreczen—Püspök-Ladány.						
Szajol >	9 21	11 50	4 25	9 46	11 33	—	Rév >	5 26	7 47	10 08	3 01	9 32	1 34		Sz. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Sz. v.	Gy. v.
P.-Ladány >	10 43	2 —	5 28	11 53	12 55	4 54	Élesd >	5 54	7 59	10 25	3 15	9 49	1 48	Ermihályfalva ind.	6 36	11 17	3 14	5 27	9 14	8 02
Báránd >	—	2 12	—	12 07	—	5 11	Mező-Telegd >	6 21	8 11	10 42	3 28	10 07	2 01	Debreczen >	7 51	12 36	4 16	7 10	10 27	9 01
Sáp >	—	2 27	5 48	12 24	—	5 32	F.-Vásárhely >	6 49	—	11 01	—	10 27	—	P.-Ladány érk.	—	1 45	5 03	8 40	11 28	9 48
B.-Ujfalu >	11 18	2 47	6 03	12 46	1 33	5 58	Várad-Velence >	7 02	8 32	11 10	—	10 37	2 25	Debreczen—Nagy-Léta—Vértés.						
M.-Peterd >	—	3 —	—	1 —	—	6 15	Nagyvárad érk.	7 11	8 38	11 17	3 57	10 44	2 31		V. v.	V. v.		V. v.	V. v.	
M.-Keresztes >	—	3 12	—	1 14	—	6 31	Nagyvárad ind.	2 22	8 43	11 36	4 10	11 04	2 38	Debreczen i.	9 35	4 31				
Bors >	—	3 25	—	1 28	—	6 50	Püspöki >	2 36	8 52	11 47	—	11 14	—	Sáránd >	10 18	5 16				
Püspöki >	11 48	3 32	—	1 36	—	7 02	Bors >	2 47	—	11 54	—	11 22	—	H.-Bagos >	10 29	5 26				
Nagyvárad érk.	11 56	3 42	6 39	1 48	2 11	7 16	Mező-keresztes >	3 12	—	12 05	—	11 37	—	H.-Pályi >	10 45	—				
Nagyvárad ind.	12 16	3 58	6 46	2 06	2 18	12 25	Mező-Peterd >	3 30	—	12 17	—	11 50	—	M.-Pályi >	10 57	—				
V.-Velence >	—	4 05	—	2 30	2 25	12 32	B.-Ujfalu >	4 07	9 23	12 29	4 50	12 05	3 18	N.-Léta-ánd >	—	—				
F.-Vásárhely >	—	4 16	—	2 41	—	12 45	Sáp >	4 39	9 38	12 47	—	12 25	—	Vértés érk.	11 16	6 18				
M.-Telegd >	12 48	4 38	7 15	3 03	2 50	1 12	Báránd >	5 01	—	1 01	—	12 41	—	Sáránd—Derecske. Derecske—Sáránd.						
Élesd >	1 02	4 56	7 28	3 21	3 04	1 37	P.-Ladány >	5 17	10 06	1 34	5 40	1 19	4 03	Sáránd ind.	10 33	5 26				
Rév >	1 26	5 20	7 50	3 45	3 26	2 10	Szajol >	—	11 21	3 08	6 59	3 04	5 19	Derecske ind.	10 42	5 45				
Csucsá >	2 16	6 31	8 37	4 52	4 16	3 49	Szolnok >	—	11 44	3 35	7 32	3 37	5 39	Sáránd érk.	—	—				
B.-Hunyad >	2 49	7 16	9 08	5 32	4 52	4 48	Ujszász >	—	12 03	3 58	7 50	4 05	5 58	Derecske érk.	—	—				
Jegeny >	—	7 49	9 33	6 01	—	5 34	Rákos >	—	1 37	6 03	9 28	6 52	7 38							
Kolozsvár érk.	3 50	8 33	10 08	6 59	5 55	7 04	Budapest érk.	—	1 50	6 20	9 40	7 10	7 50							